

Практическо ръководство за издирване на семейството

2-ро издание.

Практически ръководства и инструменти

2-ро издание.

април 2025 г.

На 19 януари 2022 г. Европейската служба за подкрепа в областта на убежището (EASO) се преименува на Агенция на Европейския съюз в областта на убежището (EUAA). Всяко позоваване на EASO, негови продукти и органи, следва да се разбира като отнасящо се до EUAA.

Декларация за освобождаване от отговорност

Настоящото ръководство е изготвено, без да се засяга принципът, че единствено Съдът на Европейския съюз може да дава авторитетно тълкуване на правото на ЕС.

Решението за предоставяне или отказ за предоставяне на международна закрила никога не следва да се основава на резултатите от действията на органите на ЕС за издирване на семейството.

Текстът е завършен през април 2025 г.

Второ издание

Нито Агенцията на Европейския съюз в областта на убежището (EUAA), нито лице, действащо от нейно име, носят отговорност за евентуалното използване на съдържащата се в настоящата публикация информация.

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2026 г.

Print ISBN 978-92-9418-246-3 doi:10.2847/7818781 BZ-01-25-003-BG-C

PDF ISBN 978-92-9418-247-0 doi:10.2847/0564792 BZ-01-25-003-BG-N

© Агенция на Европейския съюз в областта на убежището (EUAA), 2026 г.

Възпроизвеждането е разрешено, при условие че се посочи източникът.

За употребата или възпроизвеждането на елементи, които не са собственост на EUAA, трябва да се поиска разрешение директно от носителите на авторското право. EUAA не притежава авторското право по отношение на следните елементи:

- корица, илюстрация, lolloj © AdobeStock, 2024 г.,
- стр. 59: илюстрация, Imsuniah © Adobe Stock,
- стр. 60: илюстрация, ศิริธัญญา ตันสกุล © Adobe Stock,
- стр. 61: илюстрация, neatlynatly © Adobe Stock; илюстрация, Bendix © Adobe Stock.

За ръководството

Защо е създадено настоящото ръководство? Мисията на Агенцията на Европейския съюз в областта на убежището (EUAА) е да улеснява и подкрепя дейностите на държавите — членки на ЕС, и на асоциираните към Шенген държави (държавите от ЕС+) ⁽¹⁾ при прилагането на общата европейска система за убежище (ОЕСУ). В съгласуваност със своята обща цел да насърчава правилното и ефективно прилагане на ОЕСУ и да осигурява възможност за сближаване, EUAА разработва общи оперативни стандарти и показатели, насоки и практически инструменти.

Правните инструменти, които формират ОЕСУ, определят задължението за държавите — членки на Европейския съюз, да издирват членовете на семейството на пълнолетни и непридружени деца, кандидати за международна закрила. С влизането в сила на Пакта за миграцията и убежището ⁽²⁾ на EUAА е възложено да преразгледа и приведе в съответствие с ОЕСУ своите оперативни стандарти, показатели, насоки и учебни протоколи. В член 22 от Регламент (ЕС) 2024/1351 (РУУМ) ⁽³⁾ по-специално се подчертава отговорността на EUAА да разработи формуляри и насоки за издирване на членове на семейството, които са от решаващо значение за ефективното прилагане на свързаните със семейството критерии в рамките на механизма за определяне на компетентността.

В подкрепа на държавите от ЕС+ по отношение на задълженията им за започване на издирване на семейството, практическото ръководство на EUAА от 2016 г. относно издирването на семейството ⁽⁴⁾ беше актуализирано, за да се осигури привеждането му в съответствие с новата правна уредба и да се повиши ефикасността му за улесняването на навременните и точни действия за събиране на семейството в рамките на процеса на предоставяне на убежище.

Част I от настоящото ръководство представя всеобхватен подход към издирването на семейството на кандидати за международна закрила, като се съсредоточава върху процесите по възстановяване на връзката между разделени членове на семейството. Тя обхваща издирването на семейството, което трябва да се извършва в рамките на ЕС+ и в трети държави.

Част II от настоящото ръководство служи като ценен ресурс за практикуващи специалисти, които работят по издирване или идентифициране на членове на семейството в контекста на определянето на компетентността за разглеждане на молба за международна закрила. Като подпомага органите при установяването на подходящи процедури, определянето на необходимите ресурси и планирането на процесите, ръководството може да допринесе за даването на предимство и ранното откриване на потенциални случаи на семейства. Като краен резултат това може да допринесе за подобряване на процедурите за събиране на

⁽¹⁾ 27-те държави — членки на ЕС, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия и Швейцария.

⁽²⁾ Европейска комисия, Генерална дирекция „Миграция и вътрешни работи“, „Пакт за миграцията и убежището“, уебсайт на Европейската комисия, 21 май 2024 г., посетен на 17 януари 2025 г., https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en.

⁽³⁾ Регламент (ЕС) 2024/1351 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. относно управлението на убежището и миграцията, за изменение на регламенти (ЕС) 2021/1147 и (ЕС) 2021/1060 и за отмяна на Регламент (ЕС) № 604/2013 (ОВ L, 2024/1351, 22.5.2024 г.).

⁽⁴⁾ EASO, [Практическо ръководство за издирване на семейството](#), март 2016 г.

семейството в държавите от ЕС+. Въпреки че в ръководството са очертани ключовите аспекти във връзка с издираването на семейството в РУУМ, в него не се разглеждат особеностите на процеса на вземане на решение.

Как е изготвено настоящото ръководство? [Част I](#) е изготвена от експерти от държавите от ЕС с ценния принос на Европейската комисия, Върховния комисариат за бежанците на Организацията на обединените нации (ВКБООН) и Детския фонд на ООН (УНИЦЕФ). Работата по изготвянето беше подпомогната и координирана от EUAA. Преди приключване на работата по окончателния вариант на ръководството, във връзка с него беше проведена консултация с всички държави от ЕС+ в рамките на мрежата от експерти по въпросите на уязвимостта на EUAA. EUAA изказва благодарност на членовете на работната група, които редактираха и подкрепиха проектния вариант на настоящото ръководство: Kristina Korsch (Германия), Loraine Buhagiar Bartolo (Малта), Evita Armouti (Служба на Червения кръст за ЕС ⁽⁵⁾) и организацията за грижи за младежта Nidos ⁽⁶⁾.

[Част II](#) беше изготвена от EUAA с работна група от експерти от звената „Дъблин“ в цяла Европа, по-специално Vicky Fotou (Гърция), Kristina Korsch (Германия), Franc Kumer (Словения), Jan-Jouke Mulder (Нидерландия), Matteo Tedde (Италия) и Arune Wallin (Швеция). Беше осъществена връзка за включване и на организации, участващи в издираване на семейството, като част от референтната група, в т.ч. Службата на Червения кръст за ЕС и „Safe Passage“, както и Върховният комисар за бежанците на Организацията на обединените нации ⁽⁷⁾. Европейската комисия също се включи с първоначален принос и участва в консултациите. EUAA улесняваше и координираше разработването. Преди окончателното му завършване документът беше предоставен на всички държави от ЕС+ чрез мрежата на EUAA по Регламента „Дъблин“. Ръководствата бяха приети от управителния съвет на EUAA през април 2025 г.

Кой следва да използва настоящото ръководство? Настоящото ръководство е насочено основно към служители, работещи по случаи на издираване на семейства или събиране на семейства, служители по закрила на детето, настойници/попечители ⁽⁸⁾, практикуващи специалисти в областта на убежището, интервюиращи и лица, отговорни за вземането на решения. То също така е насочено към служители по политиките, ръководители и старши съветници, за да ги подпомага при разработването на работни процеси и подобряването на вътрешните процеси. В допълнение към това настоящите насоки са насочени и към служители, на които може да се отдаде възможност да идентифицират потенциални случаи на събиране на семейството, като служители, които първи установяват контакт, персонал, участващ в скрининга, служители по регистрацията, имиграционната полиция и служителите по приемането. Предлагаият инструмент ще бъде от полза и за служителите по качеството, както и за всички, които работят или са ангажирани в областта на международната закрила в

⁽⁵⁾ Следва да се отбележи, че окончателният вариант на ръководството не отразява непременно позициите на Службата на Червения кръст за ЕС и нейните членове.

⁽⁶⁾ Nidos, „Nidos and Europe“, уебсайт „Nidos in Europe“, без дата, посетен на 4 ноември 2024 г., <https://nidosineurope.eu/>.

⁽⁷⁾ Следва да се има предвид, че окончателният вариант на насоките не отразява непременно позицията на ВКБООН.

⁽⁸⁾ В правото на ЕС се използват както понятието „настойник“, така и „представител“, за да се посочи лицето, определено да подпомага и подкрепя непридружените деца или децата, чиито родители не могат да упражняват родителски права. Тези понятия често се използват взаимозаменяемо. Независимо от терминологията влаганото значение остава същото. За повече информация вижте карето със списъка на понятията.

контекста на ЕС. Служителите, работещи по случаи в звената „РУУМ“ и правните съветници също са сред целевата аудитория на настоящото ръководство.

Как следва да се използва настоящото ръководство. Това е справочен документ за специалистите, работещи в областта на издирване на семейството.

Част I съдържа всеобхватни насоки, които включват издирването на семейството както в ЕС+, така и в трети държави. Тя е структурирана в 4 глави, които обхващат правната уредба, процеса на издирване на семейството от гледна точка на практиката и обзор на прилаганите добри практики и методи. Насоките следва да се четат във връзка с част II.

Част II се състои от общо въведение в темата за събиране на семейството съгласно РУУМ, включително основните определения. Стъпките, които са разгледани, представят общия работен процес на издирване на семейството в контекста на определянето на компетентността. Все пак трябва да се признае, че може да има различия в начина, по който е организирана процедурата във всяка от държавите от ЕС+. Предназначението на приложенията и таблиците е да се улесни практическото сътрудничество между ангажираните заинтересовани страни. В документа са включени карета с добри практики, контролни списъци и акценти с ключова информация. Тази част следва да се чете във връзка с част I.

Формулярите за издирване на семейството ⁽⁹⁾ допълват прилагането на насоките.

Каква е връзката между настоящото ръководство и националното законодателство и практика? Това е гъвкав инструмент за сближаване, предназначен да съдейства за хармонизирането на практиките на държавите от ЕС+ при издирване на семейства. Той не е правно обвързващ. По-скоро отразява общоприетите стандарти и не представлява правно тълкуване на нормативни разпоредби или съдебни решения. В насоките се дават някои практически решения за прилагане на разпоредбите в законодателството, свързани със семейството, и се предлагат начини за организиране на работния процес. В него също така се очертават добрите практики, които биха могли да спомогнат за облекчаване на някои предизвикателства.

Каква е връзката между ръководството и други инструменти на EUAA? Настоящото второ издание е приложимо едва от 1 юли 2026 г. Преди тази дата и за всички подадени преди тази дата молби за международна закрила е приложимо ръководството на EASO, [*Practical Guide on Family Tracing \(Практическо ръководство за издирване на семейството\)*](#), март 2016 г. То следва да се използва заедно с останалите налични практически инструменти. Всички практически инструменти на EUAA са публично достъпни онлайн на уебсайта на EUAA: <https://euaa.europa.eu/practical-tools-and-guides>.

Практическите ръководства, инструменти и съдебни анализи на EUAA, за които се отнася настоящото практическо ръководство, ще бъдат постепенно актуализирани между 2025 г. и 2027 г. Актуализациите ще приведат тези публикации в съответствие със законодателните инструменти на Пакта за миграцията и убежището. След като бъдат публикувани, актуализираните публикации също ще бъдат достъпни онлайн на посочените по-горе уебстраници на EUAA.

⁽⁹⁾ Вж. EUAA, [Формуляр за издирване на семейството — пълнолетно лице](#), 2025 г. и EUAA, [Формуляр за издирване на семейството — дете](#), 2025 г.

Съдържание

Списък на съкращенията	8
Терминология.....	10
Член на семейството.....	14
1. Осигуряване на целостта на семейството и права на децата.....	18
1.1. Издирване на семейството — правни норми	18
1.1.1. Международна правна рамка	18
1.1.2. Правни норми на ЕС и издирване на семейството	20
1.1.3. Реформата на общата европейска система за убежище: Пактът за миграцията и убежището.....	21
1.1.4. Задължения за издирване на семейството	21
1.2. Целта на издирването на семейството	27
1.3. Ключови участници в процесите на издирване на семейството	29
2. Принципи и процедурни гаранции	35
2.1. Акцент върху висшия интерес на детето	35
2.2. Процедурни гаранции	40
2.2.1. Безопасност	40
2.2.2. Определяне на настойник/попечител.....	41
2.2.3. Предоставяне на информация по подходящ начин	43
2.2.4. Поверителност.....	45
2.2.5. Защита на данните	46
2.2.6. Проверка на семейните връзки.....	47
2.2.7. Ефективна правна защита	48
2.2.8. Сътрудничество между органи и организации.....	49
3. Процедура за издирване на семейството.....	51
3.1. Преди издирването на семейството	53
3.2. Провеждане на издирването на семейството.....	55
3.2.1. Издирването на семейството в рамките на ЕС+	55
3.2.2. Издирване на семейството в държавата на произход или в трети държави	56
3.3. Резултати от издирването на семейството	59

3.4. Подкрепа и последващи действия след издирване на семейството.....	61
3.4.1. Последващи действия	65
Управление на риска в хода на издирване на семейството.....	70
4. Добри практики и методи за издирване на семейството	74
4.1. Добри практики за дейности по издирване на семейството.....	74
4.2. Технически инструменти за издирване на семейството	75
4.3. Обзор на използваните методи	79
Приложение I. Правна уредба — акцент върху правата на детето.....	85

Списък на съкращенията

Съкращение	Определение
ЕУАА	Агенция на Европейския съюз в областта на убежището
ОНСНР	Служба на Върховния комисар по правата на човека
ВКБООН	Върховен комисар на ООН за бежанците
Директива относно събирането на семейството	Директива 2003/86/ЕО на Съвета от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството
ДУП (2024 г.)	Директива (ЕС) 2024/1346 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 година за определяне на стандарти относно приемането на кандидати за международна закрила
Държави от ЕС+	Държавите — членки на Европейския съюз, и асоциираните към Шенген държави Исландия, Лихтенщайн, Норвегия и Швейцария
Държави членки ЕС	Държавите — членки на Европейския съюз
Звено „РУУМ“	Органът (звеното) на държавата от ЕС+, който отговаря за провеждането на процедурата за определяне на държавата от ЕС+, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила в съответствие с член 52 от РУУМ.
Конвенция за статута на бежанците	Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. и Протоколът към нея от 1967 г. (наричани в законодателството на ЕС в областта на убежището и от Съда на ЕС „Женевската конвенция“)
КПД	Конвенция на Организацията на обединените нации за правата на детето
МКЧК	Международен комитет на Червения кръст
МПО	Междуправителствена(и) организация(и)
Мрежата RFL	Мрежата за възстановяване на семейни връзки към Международното движение на Червения кръст и Червения полумесец
МХП	Международно хуманитарно право
НПО	Неправителствена(и) организация(и)
ОЕСУ	Обща европейска система за убежище
ОцВИ	Оценка на висшите интереси

Съкращение	Определение
Регламент „Дъблин III“	Регламент (ЕС) № 604/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. за установяване на критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава или от лице без гражданство (преработен текст)
Регламент относно скрининга	Регламент (ЕС) 2024/1356 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 година за въвеждане на скрининг на граждани на трети държави на външните граници и за изменение на регламенти (ЕО) № 767/2008, (ЕС) 2017/2226, (ЕС) 2018/1240 и (ЕС) 2019/817
РО	Регламент относно определянето — Регламент (ЕС) 2024/1347 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. относно стандартите за определянето на гражданите на трети държави или лицата без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила за единен статут на бежанците, или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила и за съдържанието на предоставената закрила, за изменение на Директива 2003/109/ЕО на Съвета и за отмяна на Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета
РППУ	Регламент за процедурата за предоставяне на убежище — Регламент (ЕС) 2024/1348 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 година за установяване на обща процедура за международна закрила в Съюза и за отмяна на Директива 2013/32/ЕС
РУУМ	Регламент относно управлението на убежището и миграцията — Регламент (ЕС) 2024/1351 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 година относно управлението на убежището и миграцията, за изменение на регламенти (ЕС) 2021/1147 и (ЕС) 2021/1060 и за отмяна на Регламент (ЕС) № 604/2013 [Регламент „Дъблин III“]
СЕС	Съд на Европейския съюз
Хартата	Харта на основните права на Европейския съюз

Терминология

По-долу са дадени определения за ключовите понятия, свързани с издираването на семейството, които се използват в настоящото ръководство.

Отпращане на молбата

Достъпът до общата процедура следва да се основава на тристепенен подход, състоящ се от отпращане, регистриране и подаване на молба. Отпращането на молба е първият етап, който води до прилагането на [Регламент (ЕС) 2024/1348 (РПУ) ⁽¹⁰⁾]. За гражданин на трета държава или лице без гражданство се счита, че са отправили молба при изразено желание за получаване на международна закрила от държава членка. Когато молбата е получена от орган, който не отговаря за регистрирането на молби, държавите членки следва, в съответствие със своите вътрешни процедури и организация, да прилагат [РПУ] така, че да може да се осигури ефективен достъп до процедурата. Следва да е възможно желанието за получаване на международна закрила от държава членка да се изрази във всякаква форма и отделните кандидати не следва задължително да използват конкретни думи като „международна закрила“, „убежище“ или „субсидиарна закрила“. Определящият елемент следва да бъде лицето, което е гражданин на трета държава, или лицето без гражданство да е изразило страх от преследване или тежко посегателство при връщане в неговата държава на произход или, в случая на лице без гражданство, в държавата на предишното му обичайно пребиваване. При съмнение дали дадено изявление може да се разбира като молба за международна закрила, гражданинът на трета държава или лицето без гражданство следва да бъдат изрично попитани дали желаят да получат международна закрила. ⁽¹¹⁾

⁽¹⁰⁾ [Регламент \(ЕС\) 2024/1348](#) на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. за установяване на обща процедура за международна закрила в Съюза и за отмяна на Директива 2013/32/ЕС (ОВ L, 2024/1348, 22.5.2024 г.).

⁽¹¹⁾ Съображение 27 от РПУ.

Регистриране на молбата

Молбата следва да се регистрира веднага след нейното отправяне. На този етап компетентните органи, отговарящи за регистрирането на молбите, или експертите, изпратени от Агенцията в областта на убежището, следва да регистрират молбата заедно с личните данни на кандидата. Тези органи или експерти следва да информират кандидата за неговите права и задължения, както и за последиците за кандидата при неизпълнение на тези задължения. Организациите, които работят с компетентните органи и ги подпомагат, също следва да могат да предоставят тази информация. Кандидатът следва да получи документ, в който се посочва, че е била отправена и регистрирана молба. Срокът за подаване на молба започва да тече от момента на нейното регистриране. ⁽¹²⁾

Забележка: срокът за определяне на компетентността в случаи на семейства започва да тече от момента на регистрацията.

Подаване на молба

Подаването на молбата е действието, с което молбата за международна закрила се оформя официално. На кандидата следва да се предостави необходимата информация за това как и къде да подаде своята молба, както и следва да му бъде предоставена реална възможност да направи това. На този етап от кандидата се изисква да представи възможно най-скоро всички необходими за обосноваване и попълване на молбата елементи и документи, с които разполага, ако в настоящия регламент не е предвидено друго. Срокът за административната процедура започва да тече от момента на подаване на молбата. Скоро след подаването на молбата кандидатът следва да получи документ, в който е посочен неговият статут на кандидат. ⁽¹³⁾

Дете/ ненавършилпълнолетие

Всяко лице на възраст под 18 години. „Дете“ и „ненавършил пълнолетие“ се считат за синоними и в настоящата публикация се използват и двете понятия. ЕУАА предпочита да използва „дете“, но понятието „ненавършил пълнолетие“ се използва, когато изрично е използвано в правна разпоредба или в конкретен нормативен член (напр. в разпоредбите от правото на ЕС в областта на убежището).

⁽¹²⁾ Съображение 28 от РГПУ.

⁽¹³⁾ Съображение 29 от РГПУ.

Непридружено лице ⁽¹⁴⁾	Дете/ненавършил пълнолетие, които пристигат на територията на държава от ЕС+, без да са придружени от пълнолетно лице, отговорно за тях съгласно правото или практиката на съответната държава, и докато грижата за тях не бъде реално поета от такова лице/пълнолетно лице. Това включва дете/ненавършило пълнолетие лице, оставени без придружител, след като са влезли на територията на държава от ЕС+ ⁽¹⁵⁾ .
Разделено от семейството си дете	Дете, разделено от двамата си родители или от лицето, полагало по закон/по обичай основни грижи за него, но не непременно от други свои родственици. Това може да включва деца, придружавани от друг пълнолетен член на семейството ⁽¹⁶⁾ .
Изчезнало лице	Въпреки че няма правно определение за изчезнало лице съгласно международното право, Международният комитет на Червения кръст (МКЧК) разбира под „изчезнали лица“ такива, чиито семейства нямат информация за тях и/или за които, въз основа на надеждна информация, е съобщено, че липсват в резултат на въоръжен конфликт — международен или не — или на други случаи на насилие, или всякаква друга ситуация, която може да налага да бъдат предприети действия от страна на компетентен държавен орган. Това определение включва лица, изчезнали в контекста на миграцията. Освен това определението не предполага, че лицето е починало. От друга страна, дадено лице вече не се счита за изчезнало, когато семейството е получило достатъчна, надеждна и достоверна информация за съдбата и местонахождението му.

⁽¹⁴⁾ Синоним на „непридружен ненавършил пълнолетие“.

⁽¹⁵⁾ Член 3, параграф 7 от РППУ; член 2, параграф 11 от [Регламент \(ЕС\) 2024/1356](#) на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. за въвеждане на скрининг на граждани на трети държави на външните граници и за изменение на регламенти (ЕО) № 767/2008, (ЕС) 2017/2226, (ЕС) 2018/1240 и (ЕС) 2019/817 (ОВ L, 2024/1356, 22.5.2024 г.) (Регламент относно скрининга); член 2, параграф 5 от [Директива \(ЕС\) 2024/1346](#) на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. за определяне на стандарти относно приемането на кандидати за международна закрила (ОВ L, 2024/1346, 22.5.2024 г.) (ДУП (2024 г.); член 3, параграф 11 от [Регламент \(ЕС\) 2024/1347](#) на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. относно стандартите за определянето на гражданите на трети държави или лицата без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила за единен статут на бежанците, или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила и за съдържанието на предоставената закрила, за изменение на Директива 2003/109/ЕО на Съвета и за отмяна на Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L, 2024/1347, 22.5.2024 г.) (Регламент относно определянето); член 2, параграф 11 от [Регламент \(ЕС\) 2024/1351](#) на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. относно управлението на убежището и миграцията, за изменение на регламенти (ЕС) 2021/1147 и (ЕС) 2021/1060 и за отмяна на Регламент (ЕС) № 604/2013 (ОВ L, 2024/1351, 22.5.2024 г.) (РУУМ).

⁽¹⁶⁾ Върховен комисар на ООН за бежанците (ВКБООН), Детски фонд на ООН (УНИЦЕФ), [Safe & Sound \(Здрави и невредими: What States can do to ensure respect for the best interests of unaccompanied and separated children in Europe \(Какво могат да направят държавите, за да гарантират зачитането на висшите интереси на непридружените и разделените деца в Европа\)](#), октомври 2014 г., стр. 22.

Настойник ⁽¹⁷⁾/
представител ⁽¹⁸⁾

В съответствие със законодателната рамка понятията „представител“ и „настойник/попечител“ се използват взаимозаменяемо в настоящото ръководство. И двете се отнасят до независимо лице, което отговаря за защитата на висшия интерес на детето и общото му благосъстояние. Лице или организация, назначени от компетентните органи да помагат на непридружено непълнолетно лице и да го представляват при процедури, предвидени в [РУУМ], с цел гарантиране на висшия интерес на детето и — при необходимост — упражняване на правата на ненавършили пълнолетие ⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁷⁾ В съответствие с член 3, параграф 18 от Регламента относно определянето:

„настойник/попечител“ означава физическо лице или организация, включително публичен орган, определени от компетентните органи да помагат на непридружен ненавършил пълнолетие, да го представляват и да действат от негово име, по целесъобразност, за да се гарантира, че непридруженият ненавършил пълнолетие може да се ползва от правата и да изпълнява задълженията си по настоящия регламент, като в същото време защитават неговия висш интерес и общо благосъстояние.

На практика настойникът/попечителят често е приравнен на фигурата на представителя или социалния работник.

⁽¹⁸⁾ Понятието „представител“ се използва съответно в ДУП (2024 г.), РППУ, РУУМ, Регламента относно скрининга и в Регламента за Евродак III. В съображение 25 от Регламента относно скрининга се определя:

Следва да бъде определен представител, който да представлява и подпомага непридружения ненавършил пълнолетие по време на скрининга или, когато не е назначен представител, лице, обучено да защитава висшия интерес и общото благосъстояние на ненавършили пълнолетие.

Освен това в член 13 от Регламента относно скрининга е посочено: „Представителят трябва да разполага с необходимите умения и експертен опит, включително във връзка с отношението и специалните потребности на ненавършилите пълнолетие.“ Подобни формулировки има в член 23 от РППУ и член 2, параграф 13 от ДУП (2024 г.):

„представител“ означава физическо лице или организация, включително публичен орган, назначен от компетентните органи, който притежава необходимите умения и експертен опит, включително по отношение на третирането и специфичните нужди на малолетните и непълнолетните лица, да представлява, подпомага и действа от името на непридружен ненавършил пълнолетие, както е приложимо, с цел защита на най-добрите интереси и общото благосъстояние на този непридружен ненавършил пълнолетие.

В член 2 от РУУМ представителят се определя като:

„представител“ означава лице или организация, назначени от компетентните органи да помагат на непридружен ненавършил пълнолетие и да го представляват при процедури, предвидени в настоящия регламент, с цел гарантиране на висшия интерес на детето и — при необходимост — упражняване на правата на ненавършили пълнолетие.

Терминът „настойник“ се използва в контекста на QR (вж. бележка под линия 17). Съгласно съответните определения те имат същата роля, но различни задачи. За да се гарантира обаче приемствеността на представителството на непридружения ненавършил пълнолетие, настойникът/попечителят в контекста на Регламента относно определянето може да бъде същото лице като представителя, определен в контекста на ДУП (2024 г.) и РППУ.

⁽¹⁹⁾ Член 2, параграф 12 и член 23, параграф 2, буква а) от РУУМ.

Достижения на правото на ЕС в областта на убежището

Състои се от следния набор от правни инструменти на ЕС: Директива 2001/55/ЕО на Съвета ⁽²⁰⁾, ДУП (2024 г.), Регламента относно определянето, РППУ, Регламент (ЕС) 2024/1350 ⁽²¹⁾, РУУМ, Регламента относно скрининга, Регламент (ЕС) 2024/1349 ⁽²²⁾, Регламент (ЕС) 2024/1358 (Регламент за Евродак III) ⁽²³⁾ и Регламент (ЕС) 2024/1359 ⁽²⁴⁾.

Издираване на семейството

Търсенето на членове на семейството (включително роднини или лицата, полагали грижи за непридружени или разделени деца) с цел възстановяване на семейните връзки и събиране на семействата, когато това е във висш интерес на детето. В настоящото ръководство „издираване на семейството“ и „идентифициране на членовете на семейството“ се използват като взаимозаменяеми понятия.

Член на семейството

В РУУМ ⁽²⁵⁾ и ДУП ⁽²⁶⁾ се съдържат конкретни определения за членовете на семейството, които са от решаващо значение от правна и административна гледна точка. Разбирането на тези определения спомага за съгласуване на действията за подкрепа и събиране в рамките на регулаторната уредба.

В съответствие с РУУМ кандидатите могат да се съберат с „член на семейството“, който законно се намира в друга държава от ЕС+, независимо от това дали семейството е създадено в държавата на произход или извън нея, при условие че е било създадено преди пристигането му на територията на държавата от ЕС+. В случая на непридружено дете винаги следва да се взема предвид висшият интерес на детето в случай на евентуално събиране на семейството. В РУУМ се съдържа определение за различните членове на семейството, както е пояснено по-долу.

⁽²⁰⁾ [Директива 2001/55/ЕО на Съвета](#) от 20 юли 2001 г. относно минималните стандарти за предоставяне на временна закрила в случай на масово навлизане на разселени лица и за мерките за поддържане на баланса между държавите членки в полагането на усилия за прием на такива лица и понасяне на последиците от този прием, (ОВ L 212, 7.8.2001 г.).

⁽²¹⁾ [Регламент \(ЕС\) 2024/1350 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 година за създаване на рамка на Съюза за презаселване и хуманитарен прием и за изменение на Регламент \(ЕС\) 2021/1147](#) (ОВ L, 2024/1350, 22.5.2024 г.)

⁽²²⁾ [Регламент \(ЕС\) 2024/1349](#) на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 година за установяване на процедура на границата за връщане и за изменение на Регламент (ЕС) 2021/1148 (ОВ L, 2024/1349, 22.5.2024 г.)

⁽²³⁾ [Регламент \(ЕС\) 2024/1358](#) на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 година за създаване на системата Евродак за сравняване на биометрични данни с цел ефективно прилагане на регламенти (ЕС) 2024/1351 и (ЕС) 2024/1350 на Европейския парламент и на Съвета и на Директива 2001/55/ЕО на Съвета и установяване на самоличността на незаконно пребиваващи граждани на трета държава и лица без гражданство и относно искания за сравняване с данните в Евродак, отправени от правоприлагащите органи на държавите членки и Европол за целите на правоприлагането, за изменение на регламенти (ЕС) 2018/1240 и (ЕС) 2019/818 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕС) № 603/2013 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L, 2024/1358, 22.5.2024 г.).

⁽²⁴⁾ [Регламент \(ЕС\) 2024/1359](#) на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 година за справяне със ситуации на криза и форсмажорни обстоятелства в областта на миграцията и убежището и за изменение на Регламент (ЕС) 2021/1147 (ОВ L, 2024/1359, 22.5.2024 г.)

⁽²⁵⁾ Член 2, параграф 8 от РУУМ.

⁽²⁶⁾ Член 2, параграф 3 от ДУП (2024 г.).

Съпруг, съпруга или партньор/-ка	Съпругата или съпругът на кандидата или несклучилия брак партньор, с когото кандидатът се намира в трайна връзка, „когато правото или практиката на съответната държава членка разглежда несклучилите брак двойки по начин, сравним със сключилите брак двойки, съгласно своето право относно гражданите на трети държави“ (член 2, параграф 8, буква а) от РУУМ).
Ненавършило пълнолетие дете на гореспоменатите двойки	(Несклучило брак) дете на съпрузи или несклучили брак двойки или на кандидата, „независимо дали е родено във или извън брака, или е осиновено съгласно определенията на националното право“ (член 2, параграф 8, буква б) от РУУМ).
Баща, майка или друго пълнолетно лице, което отговаря за детето	Когато кандидатът или лицето, на което е предоставена международна закрила, е дете и не е сключил брак — бащата, майката или друго пълнолетно лице, което отговаря за детето „съгласно правото или практиката на държавата членка, в която се намира пълнолетното лице“ или „в която се намира лицето, на което е предоставена международна закрила“ (член 2, параграф 8, буква в) от РУУМ).
Роднини	Роднината не е непосредствен член на семейството, а лице, с което непридружено дете може да има връзка и с което детето може да бъде събрано, ако това е в негов висш интерес. Съгласно определението в член 2, параграф 9 от РУУМ „роднина“ означава „пълнолетната леля или пълнолетният чичо, или бабата или дядото на кандидата, които се намират на територията на държава членка, независимо дали кандидатът е роден във или извън брака, или е осиновен съгласно определенията на националното право“.
Брат или сестра	Понятието няма определение в РУУМ. Държавите от ЕС+ може да имат свои определения в националното законодателство. Непридружено дете може да бъде събрано с брат или сестра в друга държава членка, ако това е в интерес на детето. Обикновено за брат или сестра се считат братът или сестрата, с които лицето има поне един общ родител.
Зависимост	Зависимостта е задължителен критерий за определяне на компетентната държава членка съгласно РУУМ ⁽²⁷⁾ . Зависимост е налице, когато кандидатът зависи от помощта на своето дете, брат или сестра или родител, които законно пребивават в дадена държава членка, или когато дете, брат или сестра или родител на кандидата се намират законно в държава членка и са зависими от кандидата. Зависимост може да се породии поради бременност, раждане на дете, тежко психическо или физическо заболяване, тежко увреждане, тежка психологическа травма или старост.

⁽²⁷⁾ Член 34 от РУУМ.

Принципи и практики при издирване на семейството в ЕС+ и в трети държави

ЧАСТ

1

Практическо ръководство за издирване на семейството:
2-РО ИЗДАНИЕ.

Част I — Принципи и практики при издирване на семейството в ЕС+ и в трети държави

април 2025 г.

1. Осигуряване на целостта на семейството и права на децата

В контекста на миграцията разделяне на семейството може да настъпи при различни обстоятелства, в т.ч. преди бягство от държава, по време на миграционни пътувания или след пристигане в държавата на местоназначение. Разделяне може да се случи и на непридружени деца, търсещи международна закрила, и лица в уязвимо положение. В настоящия раздел се разглежда необходимостта от издирване на семейството и неговата роля за зачитане на правата на кандидатите за международна закрила с акцент върху непридружените деца и зависимите пълнолетни лица ⁽²⁸⁾.

1.1. Издирване на семейството — правни норми

1.1.1. Международна правна рамка

Издирването на семейството е от съществено значение поради задължението на държавите от ЕС+ да зачитат правото на семеен живот и да запазват целостта на семейството, както това е определено в правото на ЕС. Тези задължения са добре установени в международните нормативни рамки, в т.ч. в международното хуманитарно право (МХП) ⁽²⁹⁾ и международното право в областта на правата на човека ⁽³⁰⁾. Когато се предприема издирване на семейството на непридружени или разделени от семейството си деца, от решаващо значение е да се гарантира, че държавите членки и асоциираните към Шенген държави (държавите от ЕС+) дават предимство на правото на детето на семеен живот и цялост на семейството. Това задължение произтича от ключови правни инструменти като Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на детето (КПД) ⁽³¹⁾, в която се определя изискване към държавите да зачитат правото на детето да поддържа пряк контакт със семейството си, освен ако това не противоречи на неговия висш интерес.

Съгласно международното хуманитарно право и международното право в областта на правата на човека държавите имат три общи задължения, свързани с изчезналите лица и техните семейства.

- Предотвратяване на изчезването на хора, включително като резултат от насилствено изчезване. Това включва например задължения, свързани с предотвратяване на разделянето на семейства и осигуряване на връзка между задържаните и техните семейства.

⁽²⁸⁾ По смисъла на зависимостта, както тя е пояснена в член 34 от РУУМ.

⁽²⁹⁾ Международен комитет на Червения кръст, „[What is international Humanitarian law?](#)“ (Какво представлява международното хуманитарно право?), март 2022 г.

⁽³⁰⁾ [The Office of the High Commissioner for Human Rights of the United Nations \(OHCHR\)](#) („Службата на Върховния комисар по правата на човека на Организацията на обединените нации (СВКПЧ), „The Core International Human Rights Instruments and their monitoring authorities“ (Основните международни инструменти в областта на правата на човека и органи за наблюдението им), уебсайт на СВКПЧ, посетен на 4 ноември 2024 г., <https://www.ohchr.org/en/core-international-human-rights-instruments-and-their-monitoring-bodies>).

⁽³¹⁾ Член 9, параграф 1 от [Конвенция за правата на детето](#) на Общото събрание на ООН, 20 ноември 1989 г., Организацията на обединените нации, поредицата „Договори“, т. 1577, стр. 3.

- Изясняване на съдбата и местонахождението на изчезналите лица, като се вземат всички възможни мерки да се обърне внимание например на лицата, за които е съобщено, че са изчезнали, и се предостави на техните семейства всякаква информация за съдбата им.
- Разследване и наказателно преследване на международни престъпления, в т.ч. военни престъпления съгласно международното хуманитарно право, включително такива, които водят до изчезването на лица. Например държавите трябва да предприемат подходящи мерки за разследване на актовете на принудително изчезване и за подвеждане под съдебна отговорност на отговорните за тях, както и за информиране на семействата за развитието на тези процеси.

Договорите в областта на правата на човека не съдържат подробни разпоредби, отнасящи се конкретно до изчезналите лица и техните семейства (освен във връзка с принудителното изчезване). Няколко разпоредби, съдържащи се в тези договори, обаче бяха тълкувани от органите по договорите на ООН ⁽³²⁾ и регионалните съдилища като пораждащи ангажменти за държавите във връзка с изчезването на лица.

Съгласно международното право в областта на правата на човека държавите могат да бъдат подведени под отговорност за намеса в правото на живот или правото на личен и семеен живот. Те могат също така да бъдат подведени под отговорност за нарушаване на забраната за изтезания, жестоко, нечовешко или унижително отношение, наказание или принудително изчезване. Поради това държавите трябва да полагат всички усилия, за да предотвратяват изчезването на хора, да изясняват тяхната съдба и местонахождение, когато правят това, и да предприемат действия във връзка с последиците от такива събития, включително да съдействат за идентифицирането на мъртви тела и тленни останки. Освен това необходимостта от издирване на семейството е свързана и с хуманитарния императив за облекчаване на човешкото страдание. Разделянето на семейството може да има тежки последствия за благосъстоянието, психологическото и физическото състояние на засегнатите лица. То може да бъде и източник на допълнителни рискове, особено за хората със специални потребности от закрила (напр. деца, възрастни хора, хора с увреждания или здравословни проблеми и т.н.).

Международни организации и академични експерти изтъкват психологическото влияние върху семействата, които очакват новини за изчезналите си близки. Много от тях преживяват „нееднозначна загуба“ — състояние на несигурност, което може да има дълбоки психологически и социални последици, потенциално водещи до състояния като депресия, алкохолизъм или други заболявания. Този въпрос следва да бъде признат като значим проблем за общественото здраве ⁽³³⁾.

⁽³²⁾ Общо събрание на ООН, [Международна конвенция за защита на всички лица от насилствено изчезване](#), A/72/280, 3 август 2017 г.

⁽³³⁾ МКЧК, [„Missing persons and their family — Legal Factsheet \(Изчезнали лица и семействата им — правна информационна листовка\)“](#), декември 2023 г.; D. Mazzairelli, B. Bertoglio, M. Boscacci, G. Caccia, C. Ruffetta et al., [„Ambiguous losses in the current migration crisis: \(Нееднозначната загуба в сегашната миграционна криза:\) A medico-legal, psychological и psychiatry perspective \(Съдебномедицинска, психологическа и психиатрична гледна точка\)“](#), *Forensic Science International: Mind and Law*, том 2, 2021 г., 100064, ISSN 2666—3538.

Освен това съгласно международното хуманитарно право, по-специално Женевските конвенции ⁽³⁴⁾, страните имат няколко ключови задължения.

Предотвратяване на изчезването на лица: трябва да се предприемат мерки за предотвратяване на изчезването на лицата, включително запазване на целостта на семейството и улесняване на комуникацията.

Задължение за изясняване на съдбата и местонахождението: държавите трябва да предоставят информация за съдбата и местонахождението на изчезнали лица на техните семейства.

Разследване и отчетност: военните престъпления, включително насилствените изчезвания, трябва да бъдат разследвани и преследвани от закона.

Достиженията на правото на ЕС в областта на убежището са една от областите, в които този ангажимент се затвърждава със законодателството на Пакта, с което се въвеждат допълнителни предпазни мерки за защита за непридружените деца, които са подали молба за международна закрила. Една от областите, в които са необходими специално внимание и целенасочени ответни действия, е издирването на семействата.

1.1.2. Правни норми на ЕС и издирване на семейството

ЕС осигурява спазването на международните задължения във връзка с правата на децата чрез различни правни инструменти.

- **Хартата на основните права на Европейския съюз** (Хартата) ⁽³⁵⁾, и по-специално член 24 от нея, гарантира правото на децата на закрила, грижи и цялост на семейството, като затвърждава принципа, че висшият интерес на детето трябва да бъде първостепенно съображение във всички действия, които го засягат.
- В член 8 от **Европейската конвенция за правата на човека** ⁽³⁶⁾ допълнително е залегнала защитата на семейния живот.
- В **Общата европейска система за убежище** (ОЕСУ) неотдавна бяха направени реформи, които подчертават значението на издирването на семейството, особено за непридружени ненавършили пълнолетие лица. В РУУМ се определя изискване към държавите членки да идентифицират и издирват членовете на семейството на кандидатите, търсещи международна закрила.
- В контекста на издирването на семейството ЕС очертава няколко ключови мерки и права. **Правото на идентичност и цялост на семейството** гарантира, че на лицата се предоставя възможност да знаят за своите семейства и да получават грижи от тяхна страна. **Правото на събиране на семейството** е с насоченост към улесняването на бързи и хуманни процеси за събиране на семейства, особено в

⁽³⁴⁾ Женевските конвенции и коментарите към тях са подробно разгледани на уебсайта на МКЧК, посетен на 22 януари 2025 г., <https://www.icrc.org/en/law-and-policy/geneva-conventions-and-their-commentaries>.

⁽³⁵⁾ Европейски съюз, [Харта на основните права на Европейския съюз](#), 26 октомври 2012 г., 2012/С 326/02.

⁽³⁶⁾ Съвет на Европа, [Европейска конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, изменена с протоколи № 11 и № 14](#), ETS 5, 4 ноември 1950 г.

случаи, свързани с деца и непридружени ненавършили пълнолетие. **Висшите интереси на детето** трябва винаги да бъдат първостепенно съображение. Освен това е предвидено **право на информация и закрила**, съгласно което държавите имат задължение да предоставят информация за съдбата на изчезнали лица и да гарантират тяхната закрила.

В съответствие с тези принципи държавите членки трябва да полагат активни и добросъвестни усилия за издирване на членовете на семейството, като гарантират, че висшият интерес на детето винаги е от основно значение за процеса.

1.1.3. Реформата на общата европейска система за убежище: Пактът за миграцията и убежището

Пактът за миграцията и убежището, с който се реформира ОЕСУ, влезе в сила през юни 2024 г. и ще започне да се прилага от 11 юни 2026 г. Целта на Пакта е да се определят нови правила за управление на миграцията и да се създаде обща система за предоставяне на убежище в ЕС.

Законодателните актове на Пакта се основават на четири основни стълба:

- поддържане на сигурността на външните граници на ЕС;
- осигуряване на бързи и ефикасни процедури в рамките на ЕС+;
- въвеждане на ефективна система на отговорност и солидарност;
- включване на миграцията в международните партньорства.

Като цяло Пактът за миграцията и убежището има за цел да създаде по-координирана и хуманна система за предоставяне на убежище, като осигурява баланс между необходимостта от сигурност и контрол и защитата на основните права, особено за уязвими групи като непридружените деца и семействата.

1.1.4. Задължения за издирване на семейството

С новите достижения на правото на ЕС в областта на убежището издирването на семейството става задължение за държавите членки.

Ранно започване на издирването на семейството

Издирването на семейството следва да започне **възможно най-рано**, в идеалния случай по време на първоначалния скрининг по външните граници. Ранното установяване на потенциални случаи на събиране на семейството дава възможност за своевременно попълване на формуляра за издирването и събиране на информация, което е в съгласуваност със задължението на държавите от ЕС+ да дават предимство на случаите, свързани със семейства в процедурата за определяне на компетентността.

Предоставяне на информация

Кандидатите **следва да получат информация** за възможностите за издирване на семейството, включително подробности относно разпоредбите за целостта на семейството в РУУМ, правото да поискат и да получат формуляра за издирване на семейството и структурите, които могат да съдействат за попълването му. Те следва също така да получат информация за националните и международните организации, които оказват съдействие за идентифицирането и издирването на членовете на семейството ⁽³⁷⁾.

Индивидуално интервю

Кандидатите трябва да получат **информация относно процеса на провеждане на индивидуално интервю**, по-специално относно изискването за предоставяне на относима информация във връзка с определянето на компетентната държава от ЕС+ ⁽³⁸⁾. Това включва всички подробности, които биха могли да спомогнат за установяване на присъствието на членове на семейството, роднини или други връзки в държавите от ЕС+. Освен това кандидатите следва да получат информация за начините за предоставяне на такава информация и за предлаганата помощ от държавата от ЕС+ във връзка с издирването на семейството.

Основни съображения и задължения съгласно Пакта за убежището и миграцията

Акцент върху събирането на семейството. Следва да се постави по-силен акцент върху проучването на семейните връзки и местонахождението на членовете на семейството на всички етапи от процедурата, за да се избегне продължителното изчакване и да се осигурят всеобхватни оценки на случаите.

Даване на предимство на случаите на събиране на семейството. Както отправящите искане държави от ЕС+, така и тези, към които се отправя искането следва да дават предимство на случаите на събиране на семейството в хода на цялата процедура, за да се съкрати времето за чакане и да се проучат задълбочено всички елементи на случая.

Ранно откриване и насочване. Следва да бъде въведена процедура за ранно откриване на потенциални случаи на събиране на семейството, която да позволява бързо идентифициране и насочване към звеното „РУУМ“ с цел ускоряване на процеса.

Предоставяне на информация. Кандидатите следва да получават информация за значението на споделянето на информация относно членовете на семейството, за да се улесни събирането им. Органите трябва да гарантират, че кандидатите разбират необходимостта от своевременно и точно предоставяне на информация по време на цялата процедура.

Проактивен подход. Предоставящите информация, интервюиращите, служителите по случаите, представителите и кандидатите следва да възприемат проактивен подход към случаите на събиране на семейството. Това се изразява в активно търсене и насърчаване на представянето на информация относно членовете на семейството и възможностите за събиране.

⁽³⁷⁾ Член 19, буква е) от РУУМ.

⁽³⁸⁾ Член 19, буква ж) от РУУМ.

Правни консултации. Държавите членки трябва да осигурят на кандидатите достъп до правни консултации, за да ги подпомагат в процеса на събиране на семейството, като гарантират, че разбират своите права и задължения и получават информирани насоки относно своите случаи.

Сътрудничество между органите и организациите. Органите на държавите от ЕС+ и съответните организации трябва да си сътрудничат при определянето на местонахождението и идентифицирането на членове на семействата на кандидатите в държавите от ЕС+. Това сътрудничество гарантира, че се проучват всички аспекти на даден случай и се отчитат всички мнения, за да се вземе информирано решение. Това очевидно включва участието на организации за издирване на семейството ⁽³⁹⁾.

Разпределение на ресурсите. Ефективните процедури за издирване на семейството изискват да се разполага с достатъчно човешки, материални и финансови ресурси в рамките на органите. Обученият персонал, наред с необходимите ресурси и инструменти, са от решаващо значение за защитата на процедурните и основните права и за осигуряването на бързи процеси на събиране на семейството.

РУУМ

Основен компонент на Пакта е РУУМ, който заменя Регламент (ЕС) № 604/2013 ⁽⁴⁰⁾. Можете да прочетете повече информация за РУУМ и издирването на семейството в контекста на определянето на компетентността в [част II](#).

Целта на РУУМ е да се постигне баланс между ясните правила относно компетентността по отношение на кандидатите и механизмите за солидарност между държавите от ЕС+. В РУУМ се **дава предимство на издирването на семейството**, като се утвърждават семейните връзки като критерий от първостепенно значение при определянето на компетентната държава членка за разглеждането на молбата за международна закрила ⁽⁴¹⁾. Съгласно РУУМ ⁽⁴²⁾ кандидатите **получават подробна информация за своите права** и за наличните процеси, включително за възможността за събиране на семейството. В РУУМ се възлага използването на **формуляр за издирване на семейството** ⁽⁴³⁾ и провеждане на специално индивидуално интервю ⁽⁴⁴⁾. Освен това кандидатите имат право на **безплатни правни консултации** ⁽⁴⁵⁾, като се гарантира, че имат достъп до информирани правни насоки по време на целия процес на събиране на семейството. От държавите членки също така се изисква да подкрепят този процес на издирване, като си сътрудничат с националните органи и съответните международни организации.

⁽³⁹⁾ Член 23, параграф 3 от РУУМ.

⁽⁴⁰⁾ [Регламент \(ЕС\) № 604/2013](#) на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. за установяване на критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава или от лице без гражданство (преработен текст) (ОВ L 180, 29.6.2013 г.).

⁽⁴¹⁾ Член 25 от РУУМ.

⁽⁴²⁾ Член 19 от РУУМ.

⁽⁴³⁾ Член 22 от РУУМ.

⁽⁴⁴⁾ Член 22 от РУУМ.

⁽⁴⁵⁾ Член 21 от РУУМ.

Формуляр за издирване на семейството

За подробен преглед на формуляра за издирване на семейството вж. [част II](#). Указания за попълването му могат да се намерят във формуляра.

В член 22 от РУУМ на кандидатите се предоставя правото да поискат и получат формуляра за издирване на семейството, който спомага за идентифицирането на семейните връзки на ранен етап от процеса на кандидатстване. Препоръчително е формулярът и свързаната с него информация да се предоставят във възможно най-кратък срок след отправянето на молбата. Кандидатите за международна закрила с членове на семейството в държавите от ЕС+ следва да попълнят формуляра възможно най-скоро. На разположение е специален формуляр за непридружени деца, който се попълва от представителя на детето.

Регламент „Евродак III“

Данните, съхранявани в системата Евродак, спомагат за установяването на самоличността на тези деца и подпомагат държавите от ЕС+ при намирането на членове на техните семейства или всякакви връзки, които е възможно да имат в други държави. По-специално биометричните данни вече могат да се снемат от деца на възраст 6 години (преди това — 14 години), като продължават да се изключват децата под тази възраст. Освен това тези данни спомагат за издирването на липсващи деца, включително за целите на правоприлагането, и допълват други системи като Шенгенската информационна система ⁽⁴⁶⁾. Ефективните процедури за установяване на самоличността са от решаващо значение за тези процеси ⁽⁴⁷⁾.

Регламентът относно скрининга

Регламентът относно скрининга има решаваща роля в ранните етапи на процеса на предоставяне на убежище. С него се възлага събирането на предварителна информация при влизането на дадено лице в ЕС, което е от съществено значение за установяването на непосредствени признаци за необходимост от издирване на семейството. Това първоначално събиране на данни включва, наред с другото, лични данни, история на пътуванията и възможни семейни връзки в рамките на ЕС, което дава възможност на органите бързо да определят дали са налице основания да предприемат действия за събиране на семейството.

С Регламента относно скрининга се гарантира, че цялата относима информация се събира при първа възможност, което осигурява основа за по-нататъшна оценка и действия съгласно рамката на РУУМ. Този процес на ранно идентифициране е от решаващо значение, за да се гарантира, че потребностите за издирване на семейството се установяват и удовлетворяват своевременно, което спомага да се гарантират благосъстоянието и правата

⁽⁴⁶⁾ Както е определено в [Регламент \(ЕС\) 2018/1862](#) на Европейския парламент и на Съвета от 28 ноември 2018 година за създаването, функционирането и използването на Шенгенската информационна система (ШИС) в областта на полицейското сътрудничество и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси, за изменение и отмяна на Решение 2007/533/ПВР на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1986/2006 на Европейския парламент и на Съвета и Решение 2010/261/ЕС на Комисията (ОВ L 312, 7.12.2018 г.).

⁽⁴⁷⁾ Съображение 44 от Регламента за Евродак III.

на лицата, особено на уязвимите групи като непридружените ненавършили пълнолетие. Когато на етапа на скрининга възникнат искания за събиране на семейството, граничните служители следва незабавно да отнесат тези случаи до съответните органи, така че бързо да регистрират молбата и да отнесат случая до съответния орган, например звеното „РУУМ“ или процедурата за предоставяне на убежище.

Следва да се определят конкретни срокове за това насочване, за да се гарантира своевременно предприемане на последващи действия, които да дадат възможност да се признае потребността от издирване на семейството и да се реагира бързо. Този процес на ранно идентифициране и насочване е от съществено значение за гарантиране на благосъстоянието и правата на лицата, особено на уязвимите групи като непридружените ненавършили пълнолетие лица и зависимите възрастни хора.

ДУП (2024 г.)

Като част от Пакта за миграцията и убежището ДУП (2024 г.) съдържа ключови разпоредби в подкрепа на издирването на семейства и защитата за ненавършилите пълнолетие. По-специално акцент се поставя върху първостепенното значение на висшия интерес на детето ⁽⁴⁸⁾, като се определя изискване към държавите членки да осигурят стандарт на живот, който е благоприятен за физическото, умственото, духовното, моралното и социалното развитие на детето. Това включва разглеждането на възможности за събиране на семейството, гарантиране на благосъстоянието и социалната стабилност на ненавършилия пълнолетие и предпазване от рискове като насилие или експлоатация. В член 27 се обръща специално внимание на непридружените ненавършили пълнолетие лица, като се възлага определянето на представител. Ролята на представителя се изразява в оказване на съдействие за издирване на членовете на семейството, като се гарантира, че ненавършилите пълнолетие получават информация и подкрепа в хода на целия процес. В директивата също така се възлага на държавите членки да започнат издирване на семейството възможно най-скоро, като вземат подходящи мерки за поверителност, за да защитят безопасността на ненавършилия пълнолетие и неговите близки ⁽⁴⁹⁾.

Член 27, параграф 10 от ДУП (2024 г.)

Държавите членки започват да издирват членовете на семейството на непридружения ненавършил пълнолетие, при необходимост със съдействието на международни или други компетентни организации, веднага щом това е възможно след подаването на молба за международна закрила, като същевременно се защитава висшият интерес на непридружения непълнолетен. Когато съществува възможна заплаха за живота или физическата неприкосновеност на ненавършилия пълнолетие или на неговите близки, особено ако тези близки са останали в държавата на произход, трябва да се положат грижи събирането, обработването и разпространението на информация относно тези лица да бъде извършвано при условия на поверителност, за да се избегне заплахата за тяхната сигурност.

⁽⁴⁸⁾ Член 26 от ДУП (2024 г.).

⁽⁴⁹⁾ Член 27, параграф 10 от ДУП (2024 г.).

Процедури на границата и издирване на семейството

По отношение на процедурите на границата и издирването на семейството, процесът на скрининг има ключова роля.

Процедура за скрининг

Събиране на информация. В съответствие с член 17, параграф 1, буква ж) от Регламента относно скрининга органите събират данни за това дали гражданите на трети държави имат членове на семейството в някоя държава членка. За непридружените ненавършили пълнолетие се предоставят специални гаранции ⁽⁵⁰⁾, като се гарантира, че обучен представител или лице подпомага детето в хода на скрининга по подходящ за детето и разбираем за него начин.

Започване на издирването. В член 19, параграф 1, буква е) от РУУМ се посочва, че кандидатите трябва да бъдат информирани за вариантите за събиране на семейството, включително правото да поискат и да получат формуляра за издирване на семейството. Този процес следва да започне възможно най-скоро. Събраната информация следва да се използва само за целите на издирването, без да се засягат неблагоприятно засегнатите страни. Кандидатът следва да получи информация за тази гаранция.

Процедура на границата за предоставяне на убежище

Процедурата на границата за предоставяне на убежище се прилага за непридружени деца, ако представляват заплаха за сигурността ⁽⁵¹⁾. Могат да се приложат критериите за събиране на семейството от РУУМ и държавите членки трябва незабавно да предприемат мерки за идентифициране на членовете на семейството на непридружени ненавършили пълнолетие, като гарантират, че се отдава приоритет на висшия интерес на детето ⁽⁵²⁾. Международни организации могат да съдействат за издирването, като във всички действия се зачитат поверителността и защитата на засегнатите страни.

Когато има съмнения относно възрастта на дадено лице, може да е необходимо определяне на възрастта. По време на тази оценка е препоръчително действията за издирване на семейството да бъдат временно спрени, докато бъде потвърдена възрастта на лицето. След като се установи възрастта, издирването на семейството следва да се възобнови бързо, като се осигури спазването на съответните срокове в РУУМ.

Служителите по случаи на непридружени ненавършили пълнолетие трябва да получават специализирано обучение за посрещане на специфичните потребности на тези деца, като се осигури правилното прилагане на разпоредбите. От съществено значение е необходимата информация да се събира своевременно, тъй като в противен случай това може да доведе до пропускане на важни срокове за събиране на семейството съгласно РУУМ ⁽⁵³⁾.

⁽⁵⁰⁾ Член 13 от Регламента относно скрининга.

⁽⁵¹⁾ Както е посочено в член 53, параграф 1 от РППУ.

⁽⁵²⁾ Член 23 от РППУ.

⁽⁵³⁾ Вж. [част II](#).

1.2. Целта на издирването на семейството

Издирването на семейството служи за няколко важни цели за всички кандидати, включително непридружените ненавършили пълнолетие, които са особено уязвима група.

1. На първо място то спомага за намирането на членове на семейството, с които кандидатът желае или следва да се събере, независимо дали в рамките на ЕС+ или, ако е приложимо, в трети държави или държави на произход.
2. На второ място то има за цел да се възстанови и поддържа връзката между разделени членове на семейството, при условие че всички са съгласни с това и то не представлява заплаха за някой от тях, и след като бъде определен висшият интерес на детето, когато са засегнати деца.
3. Трето — то улеснява събирането на семейството, когато това е във висшият интерес на засегнатите лица, като отново се осигури безопасността и взаимното съгласие.

В рамките на политиките на ЕС в областта на убежището на непридружените деца се отделя специално внимание поради повишената им уязвимост, както е определено в ДУП (2024 г.). Тази директива изисква от държавите членки да предприемат всички необходими стъпки за издирване на членовете на семейството ⁽⁵⁴⁾, като същевременно дават предимство на висшият интерес на детето ⁽⁵⁵⁾.

Освен това резултатите от издирването на семейството и събраната съответна информация относно положението в държавата на произход на детето могат да бъдат от полза при определянето на висшият интерес на детето, както е посочено в член 22 от КПД и в Общ коментар № 12 на Комитета по правата на детето:

Децата, търсещи убежище, може също така да се нуждаят от ефективно издирване на семейството и съответна информация за положението в тяхната държава на произход, за да се определят висшите им интереси. ⁽⁵⁶⁾

Тази информация може да помогне на съответните заинтересовани страни да определят индивидуалните нужди на детето и, в зависимост от тези нужди, да подготвят и предоставят подходяща и персонализирана закрила и грижи, както и да определят висшият интерес на детето въз основа на индивидуалните му обстоятелства. Издирването на семейството е също така инструмент за интеграция в приемащото общество, тъй като осигурява познание за произхода и неформална идентичност на детето. Например много важно е да се знае образованието и здравословното състояние, качеството на междуличностните отношения с родителите и други близки, минал опит на малтретиране и/или домашно насилие, социално-икономическото положение на семейството, здравословното състояние на членовете на семейството и положението им в местната общност. Освен това ефективното издирване на семейството е от съществено значение и за предотвратяване на осиновяване или

⁽⁵⁴⁾ Член 27, параграф 10 от ДУП (2024 г.).

⁽⁵⁵⁾ Повече информация относно съответната правна уредба се съдържа в [Приложение I. Правна уредба — акцент върху правата на детето](#).

⁽⁵⁶⁾ Комитет на ООН по правата на детето, [Общ коментар № 12 \(2009 г.\): Правото на детето да бъде изслушано](#), CRC/C/GC/12, 20 юли 2009 г., параграф 124.

приемна грижа за децата, когато биологичните им родители са живи и желаят да се съберат с тях, когато това е във висш интерес на детето.

Обхватът и методът на издирване на семейството може да се различават в зависимост от това дали то се предприема за целите на определянето на държавата членка, компетентна за разглеждането на молбата за международна закрила в съответствие с РУУМ, или в по-широката рамка на процедурата за предоставяне на международна закрила. Основните разлики между издирването на семейството на територията на ЕС и в държавата на произход или в трета държава са очертани по-долу.

	Издирване на семейството за целите на събиране на семейството в рамките на ЕС+	Издирване на семейството в държавата на произход или в трети държави
Териториален обхват	Членът на семейството може да се намира на територията на държава от ЕС+.	Членът на семейството може да е в държавата на произход на детето или в трета държава.
Цел	- Зачитане на висшия интерес на детето. - Определяне на компетентната държава за разглеждането на молбата за международна закрила. - Събиране на членове на семейството, братя и сестри или роднини на територията на държава членка.	- Зачитане на висшия интерес на детето. - Възстановяване на семейни връзки. - Събиране на детето с члена на семейството му на територията: - на приемащата държава от ЕС; - на държавата на произход или трета държава.
Правно задължение	- Вземане под внимание и оценяване на висшия интерес на детето. - Гарантиране, че квалифициран представител изпълнява възложените задачи в РУУМ ⁽⁵⁷⁾. - Идентифициране на членове на семейството, братя и сестри или роднини ⁽⁵⁸⁾. - Подаване на искане за поемане на отговорност в контекста на РУУМ, след като бъде определена компетентната държава членка ⁽⁵⁹⁾. - Събиране на членове на семейството, братя и сестри или роднини, при условие че това е във висшия интерес на детето.	- Вземане под внимание и оценяване на висшия интерес на детето. - Започване на издирването на семейството или продължаване на процеса, когато е целесъобразно. - Осигуряване на квалифициран представител, който да представлява/ подпомага детето. - Извършване на оценка на положението на детето (с цел подготовка за събиране на семейството).

⁽⁵⁷⁾ Член 23, параграф 5 от РУУМ.

⁽⁵⁸⁾ Член 23, параграф 6 от РУУМ.

⁽⁵⁹⁾ Член 25 от РУУМ.

Важно е да се разбере, че установяването на местонахождението на семейството на детето **не води непременно до събиране на семейството**. Събирането невинаги е възможно или подходящо и компетентните органи трябва да вземат предвид и допълнителни фактори, особено в случаите на потенциално събиране на семейството.

Деца. В случая на деца всички решения трябва да се ръководят от принципа на висшия интерес на детето и да се зачита правото на детето да бъде изслушано, като се дава подходяща тежест на мнението му въз основа на зрелостта му. Ако дете или член на семейството прояви нежелание за възстановяване на връзките, причините следва да бъдат внимателно проучени. Консултирането — провеждано поотделно или съвместно по телефон, видео връзка или други методи — понякога може да спомогне за възстановяването на семейните връзки. Ако обаче детето или семейството в крайна сметка изразят желание да не се възстановят тези връзки, тяхното желание следва да бъде уважено ⁽⁶⁰⁾.

Пълнолетни лица. При пълнолетните лица за събирането се изисква съгласие и проявено желание за събиране, особено в случая на съпрузи, които също могат да отговарят на условията за събиране. Важно е също така да се извърши оценка и да се намери решение на евентуални потенциални рискове, например в случаи на домашно насилие, което може да повлияе на решението за събиране на членовете на семейството.

Ако обаче кандидатът или семейството в крайна сметка не желаят да се възстановят семейните връзки, тяхното желание следва да бъде уважено.

1.3. Ключови участници в процесите на издирване на семейството

Включването на различни участници в процеса на издирване на семейството зависи от правната и институционалната уредба на приемащата държава, както и от анализа на рисковите фактори и принципа на поверителност във всеки отделен случай. По-специално в случая на кандидати или бежанци, взаимодействието с органите в държавата на произход или консулските служби в приемащата държава може да изложи лицето на заплаха, когато държавата е основният субект, извършващ преследване. Следва да се упражнява изключителна предпазливост, за да се предотврати излагането на допълнителен риск и трябва да се направи задълбочена оценка на индивидуалното положение. В зависимост от обстоятелствата на индивидуалния случай издирването на семейството може да означава идентифициране на членовете на семейството на територията на ЕС+ или извън територията на ЕС+, в държавата на произход или в трета държава (напр. детето може да е напуснало родителите си в бежански лагер). Това може да включва сътрудничество с други национални органи, с органите на друга държава от ЕС+ или ангажиране на ресурси в държавата на произход или в третата държава, когато това не би било заплаха за детето и семейството.

⁽⁶⁰⁾ За повече информация относно правната уредба, която е относима за децата, вж. [Приложение I. Правна уредба — акцент върху правата на детето](#).

Участниците, които може да бъдат включени, са описани подробно в таблицата.

	Издиране на семейството в рамките на държава от ЕС+	Издиране на семейството в държавата на произход или в трети държави
Участници	• Детето. • Представителят на детето. • Органите ⁽⁶¹⁾ на приемащата държава членка. • Органите на други държави от ЕС+. • Международни или други относими организации, в т.ч. организации за издиране ⁽⁶²⁾. • Членовете на семейството на детето. • Други.	• Детето. • Представителят на детето. • Органи ⁽⁶³⁾ в приемащата държава. • Посолства и консулски служби на приемащата държава. • Международни или други относими организации ⁽⁶⁴⁾. • Местни служби за издиране. • Органите на държавата на произход или на трета държава, при условие че това не представлява риск за детето или за членовете на неговото семейство. • Други.

За децата, а също и за зависимите възрастни хора трябва да бъдат въведени подходящи механизми за подпомагане на процеса на издиране на семейството, като се отчитат специфичните им потребности и обстоятелства.

Кандидатът, независимо дали е дете или зависим възрастен, често служи като основен източник на информация за издиране на семейството. В случая на **деца** следва да се въведат подходящи за деца механизми ⁽⁶⁵⁾, които да дават възможност детето да разбере целта на издирането на семейството, процеса и възможните резултати и последици. Това включва гарантиране, че когато участват устни преводачи или езикови и културни медиатори, те също са информирани за значението на това взаимодействие с детето да се осъществява по съобразен с неговите особености начин, по-специално при използването на езика и комуникацията.

Детето следва да бъде своевременно информирано и консултирано за процеса на издиране на семейството, както и за всеки напредък, постигнат в това отношение. Мнението на детето следва да се взема под внимание на всички етапи и да бъде от първостепенно значение в зависимост от възрастта и зрелостта на детето.

⁽⁶¹⁾ Това може да включва всички съответни заинтересовани страни в областта на закрилата на детето като съдебни органи, местни социални служби, настойници/попечители и здравни служби.

⁽⁶²⁾ Вж. повече в раздел „Организации за издиране на семейството“ в [част II](#).

⁽⁶³⁾ Това може да включва всички съответни заинтересовани страни в областта на закрилата на детето като съдебни органи, местни социални служби, настойници/попечители и здравни служби.

⁽⁶⁴⁾ Важно е да се отбележи, че МКЧК и националните дружества на Червения кръст и Червения полумесец не споделят с трети страни резултатите от действия за издиране на семейството. Информацията се съобщава единствено и пряко на членовете на семейството, участващи в търсенето на техните изчезнали роднини.

⁽⁶⁵⁾ Съобразените с децата механизми са системи или процеси, които са проектирани така, че да бъдат лесно разбираеми и достъпни за децата, като осигуряват зачитането на техните потребности и права. Тези механизми дават предимство на благосъстоянието и безопасността на децата, като ги улесняват при изразяването на мнение, достъпа им до услуги и получаването на подходяща подкрепа.

Участието на детето в процеса следва да бъде улеснявано от настойника/попечителя, който може да действа като връзка между детето и различните участници. **Настойникът/попечителят** на детето следва да го подкрепя и придружава през целия процес на издирване на семейството. Настойникът/попечителят представлява детето и при необходимост допълва неговата дееспособност, като гарантира, че всички действия се предприемат в интерес на детето. Определеният настойник/попечител следва да получава информация и до него следва да се допитват относно всички предприемани действия по отношение на детето. В зависимост от конкретните обстоятелства по случая настойникът/попечителят може също така да участва активно в набавянето на съответната информация от детето.

За **възрастни хора**, които също може да се нуждаят от подкрепа в хода на целия процес, следва да бъдат въведени мерки, които да дават възможност те да разбират целите и стъпките, свързани с издирването на семейството. В случаите, когато способността на пълнолетния кандидат да участва пълноценно във вземането на решения е ограничена поради уязвимост, той следва да бъде придружаван от определен представител или лице за подкрепа, като така се гарантира, че гледната точка и предпочитанията на кандидата се зачитат на всички етапи. Този представител следва да получава информация и до него следва да се допитват относно всички предприемани действия, като той се застъпва за висшия интерес на зависимото пълнолетно лице и същевременно му оказва подкрепа при предоставянето на относима информация за издирване на семейството.

Сред **органите на държавите от ЕС+**, които биха могли да участват в процеса на издирване на семейството, са например органите в областта на убежището, имиграционните органи и службите за закрила на детето на национално и местно ниво. Може да участват и посолствата или консулските служби на приемащата държава в държавата на произход или в трети държави. В съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на убежището ⁽⁶⁶⁾ органите на държавите членки имат проактивна роля в процеса на издирване на членовете на семейството на детето, ако това се счита във висш интерес на детето. Чрез своите органи за закрила на детето и други съответни служби държавите следва да разработят процеси за издирване на семейства и да определят издирването на семействата за задължително в случая на непридружени деца, освен когато се счита, че това не е във висш интерес на детето или когато би могло да бъде заплаха за детето или неговото семейство. Издирването на семейството е предпоставка за осигуряване на необходимата закрила и грижи за благосъстоянието на детето ⁽⁶⁷⁾. В съответствие с РУУМ ⁽⁶⁸⁾ служителите на компетентните органи трябва да получават непрекъснато обучение относно специфичните потребности на децата.

Свързан инструмент на EUAA

EUAA разработва учебни модули и практически ръководства, насочени към специфичните потребности на децата и други уязвими кандидати. За повече информация вж. Католага за обученията на EUAA на уебсайта на агенцията: <https://euaa.europa.eu/training-catalogue>.

⁽⁶⁶⁾ По-специално член 33, параграф 7 от Регламента относно определянето, член 27, параграф 10 от ДУП (2024 г.) и член 23 от РУУМ.

⁽⁶⁷⁾ По-специално членове 8, 9 и 10 от КПД.

⁽⁶⁸⁾ Член 23, параграф 6 от РУУМ.

Издирването на семейства е също така една от областите в контекста на предоставянето на убежище, в която държавите от ЕС+ често си сътрудничат с **международни или други отнормими организации** и разчитат на техните услуги. Някои международни организации имат значителен опит и експертни познания в областта на издирването на семейства. Тези организации са създали мрежи, инструменти и методологии за улесняване на издирването на семейството, така че да бъде гарантирана безопасността и висшият интерес на детето. Услугите на такива организации са от съществено значение, особено когато издирването на семейството се извършва в държавите на произход или в трети държави. Сред някои от организациите, с които държавите от ЕС+ си сътрудничат в това отношение, са ВКБООН, Международната организация по миграция, Международното движение на Червения кръст и Червения полумесец и международните социални служби.

Държавите членки могат да улеснят достъпа на кандидата до предлаганите услуги за издирване от такива организации. При необходимост те следва също така да търсят съдействието на съответните организации и органи за оказване на съдействие на кандидата в процеса на издирване на семейството, при условие че се спазват принципите и стандартите на съответните организации ⁽⁶⁹⁾. Преди всеки обмен на информация от тези организации със съответните органи трябва да бъде поискано съгласието на засегнатото лице (дете или възрастен, за които се извършва процесът на издирване) ⁽⁷⁰⁾.

Служби и участници в организации на местната общност с практически опит в тази област и запознати с връзките в общността, социалните и религиозните мрежи, също могат да участват в процеса на издирване на семейства, когато е целесъобразно. Поверителността, защитата на данните и безопасността следва да се вземат предвид при вземането на решение дали да се включат местни служби, за да се избегне излагането на риск на детето, членовете на семейството или самите доставчици на услуги. Включването на такива организации в процеса на издирване следва да гарантира спазването на техните принципи и стандарти.

В зависимост от обстоятелствата в държавата на произход или третата държава и след задълбочен анализ на безопасността за детето и членовете на семейството, както и на принципа на поверителност, **органите в държавата на произход или третата държава или дипломатическите структури в Европа, представляващи тези държави**, също могат да участват в процеса на издирване на семейството. Това следва винаги да се предприема **изключително внимателно**, за да не се излагат на риск засегнатите лица, цялостността на процеса на предоставяне на убежище, както и безопасността на кандидатите ⁽⁷¹⁾ и членовете на техните семейства.

Когато бъде открит, **членът на семейството на детето** следва да се включи в проверката за семейните връзки, в процеса на възстановяване на семейните връзки и във всякакви евентуални крайни резултати от процеса на издирване на семейството, ако това е във висш интерес на детето. В хода на процеса следва да бъдат включени и други членове на семейството или роднини, които се намират на територията на ЕС+, но не са счтени

⁽⁶⁹⁾ По-специално тези на членовете на Движението на Червения кръст и Червения полумесец. Следва да се отбележи, че МКЧК и националните дружества на Червения кръст и Червения полумесец не споделят резултатите от действията си по издирване на семейства с трети страни. Информацията се съобщава единствено и пряко на членовете на семейството, участващи в търсенето на техните изчезнали роднини.

⁽⁷⁰⁾ В съответствие с член 23, параграфи 3 и 6 от РУУМ и член 27, параграф 10 от ДУП (2024 г.).

⁽⁷¹⁾ В съответствие с член 33, параграф 7 от Регламента относно определянето и член 27, параграф 10 от ДУП (2024 г.).

за отговорни за детето в държавата членка, тъй като има вероятност те да разполагат с относима информация за процеса на издирване на семейството.

В допълнение към горепосочените участници в процеса на издирване на семейството, роля могат да имат и лица с **други профили**, като прокурори или съдии, учители и психолози, религиозни или общностни лидери и други лица, които детето или семейството познават и пр.

Като цяло **сътрудничеството** между тези участници в рамките на една координирана система би улеснило провеждането на един функционален и мултидисциплинарен процес за издирване на семейството. Винаги следва да са налице предпазни мерки за защита, с които да се гарантира, че всички участници вземат предвид висшия интерес на детето като фактор от първостепенно значение, и по-специално безопасността на детето и семейството.

Контролен списък за издирване на семейството

В настоящия контролен списък са очертани основните съображения за извършването на издирване на семейството, така че да бъдат зачетени индивидуалните права, да е гарантирано доброволното участие, да се поддържа поверителността и да се съдейства за събирането на семейството, когато това е безопасно и целесъобразно.

☐ **Отделяне на издирването на семейството от решенията за предоставяне на закрила.** Гарантиране, че решението за предоставяне или отказ на международна закрила не се влияе от резултатите от действията за издирване на семейството, нито от информацията, събрана по време на процедурата за издирване на семейството.

☐ **Насърчаване на събирането на семейството.** Съсредоточаване върху издирването на семейството с цел да се даде възможност за събирането му, запазване на целостта на семейството и възползване от защитната подкрепа, предоставяна от семействата, като същевременно се вземат предвид желанието и висшият интерес на лицето.

☐ **Избягване разделянето на семейството.** Семействата, които търсят убежище заедно, по принцип не следва да бъдат разделяни, освен при извънредни обстоятелства. Ако бъдат разделени, се гарантира поддържането на редовна връзка със семейството, ако това е във висш интерес на детето. Процесът на издирване може да причини значителен емоционален дистрес за кандидатите и децата, което подчертава необходимостта от подходяща психологическа подкрепа. Освен това присъствието на членове на семейството в широк смисъл или на лица, полагащи грижи за детето, е от жизненоважно значение за емоционалното му благосъстояние и следва да се избягва отделянето му от тях, ако тези лица не представляват риск за закрилата на детето.

□ **Използване на информацията единствено за издирването.** Гарантиране, че информацията, събрана за издирването на семейството се използва единствено за тази цел. Запазване на поверителността на събраната информация в хода на процеса на издирване на семейството. Въвеждане на предпазни мерки, за да се гарантира, че целият процес на издирване на семейството и събирането на информация няма да окажат отрицателно въздействие върху някоя от засегнатите страни.

□ **На доброволна основа.** Провеждане на издирването на семейството на доброволен принцип, като то започва само по искане на заинтересованата страна, въз основа на взето от нея информирано решение. Отказът да се предостави информация за близките не следва да влияе отрицателно върху процеса на предоставяне на убежище.

□ **Информирано съгласие.** Получаване на информирано съгласие от всички страни преди да бъде разкрита лична или чувствителна информация и преди предприемане на по-нататъшни стъпки. Като отправилото искането лице, така и членът на семейството, който е издирван, имат право да откажат контакт и близкият им да не бъде информиран за точното им местоположение/адрес (ако вече не са известни).

□ **Оценка на рисковете.** Внимателно обмисляне на всички потенциални рискове за всички членове на семейството, включително за издирваните лица и лицата, по чиято инициатива започва процесът на издирване, преди да започне издирването и в хода на всички последващи етапи от него. Ако на по-късен етап стане налична нова информация относно рисковете, планът за издирването следва да бъде подложен на повторна оценка с оглед на тази информация.

□ **Приоритизиране на закрилата и висшия интерес.** Във всички решения следва да се отдава предимство на закрилата, безопасността и висшия интерес на детето.

При вземането на решение дали и къде да се събере семейството следва да се вземат предвид потребностите, висшият интерес, безопасността, сигурността и предпочитанията на всички засегнати страни.

2. Принципи и процедурни гаранции

При издирването на семейството се гарантира благосъстоянието на уязвимите лица и зависимите възрастни, включително висшият интерес на децата. Това е от съществено значение, за да се осигури пълното зачитане на техните права по време на целия процес на издирване. За да се постигне това, набор от процедурни гаранции съдейства за справедливостта, прозрачността и ориентирания към индивида подход, като се обръща специално внимание на целостта на семейството, безопасността и благосъстоянието.

2.1. Акцент върху висшия интерес на детето

Издирването на семейството е от ключово значение, за да е изпълнено правото на детето да поддържа лични отношения и пряк контакт с членовете на семейството си. Също от ключово значение е държавите членки да изпълнят задължението си да съхранят тези отношения, когато това е във висш интерес на детето.

Принципът на висшия интерес на детето е един от четирите ръководни принципа за правата на детето (право на недискриминация, висш интерес, право на живот и развитие и право на изслушване), които са в основата на КПД ⁽⁷²⁾ и Хартата ⁽⁷³⁾. Както е посочено в член 3, параграф 1 от КПД:

„Висшите интереси на детето са първостепенно съображение във всички действия, отнасящи се до децата, независимо дали са предприети от обществени или частни институции за социално подпомагане, от съдилищата, административните или законодателните органи.“

Комитетът на ООН по правата на детето пояснява, че висшият интерес на детето следва да се тълкува като тройно понятие ⁽⁷⁴⁾, което включва:

- материално право;
- основен тълкувателен правен принцип; и
- процедурно правило

В своя Общ коментар № 6 (2005 г.) относно това как следва да бъдат третирани непридружени и разделени от семействата си деца извън държавата им на произход ⁽⁷⁵⁾ Комитетът на ООН по правата на детето предостави насоки как следва да бъде взет предвид висшият интерес на детето, като основно общо процедурно правило, посредством специфични процедурни гаранции. Позицията на КПД относно правото на

⁽⁷²⁾ Членове 2, 3, 6 и 12 от КПД.

⁽⁷³⁾ Член 24 от Хартата.

⁽⁷⁴⁾ Вж. „Висшият интерес на детето“ на основата на: Комитет на ООН по правата на детето (КПД), [General comment No 14 \(2013\) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration \(Общ коментар № 14 \(2013 г.\) относно правото на детето неговият висш интерес да бъде разглеждан като първостепенно съображение \(чл.3, т. 1\)\)](#), 29 май 2013 г., CRC /C/GC/14, 29 май 2013 г.

⁽⁷⁵⁾ Комитет на ООН по правата на детето, [Общ коментар № 6 \(2005 г.\): Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin \(Третирание на непридружени и отделени от семействата си деца извън държавата им по произход\)](#), CRC/GC/2005/6, 1 септември 2005 г., т. 80–88.

детето неговият висш интерес да бъде първостепенно съображение е допълнително развита в Общ коментар № 14 (2013 г.) наред с процедурните гаранции ⁽⁷⁶⁾.

Новите инструменти на ОЕСУ трябва да се прилагат в съгласуваност както с Хартата, така и с КПД. Това задължение е ясно определено в съображение 25 от Регламента относно скрининга и съображение 67 от РППУ. В тези регламенти се подчертава, че висшият интерес на детето трябва да бъде първостепенно съображение за всички компетентни органи, когато прилагат инструментите на ОЕСУ. Това съображение се поддържа в хода на цялата процедура за предоставяне на убежище. Освен това оценката на висшия интерес, посочена в ДУП (2024 г.), се прилага и за процедурата за предоставяне на убежище ⁽⁷⁷⁾.

Един от много важните аспекти на гаранциите за висшия интерес на детето е запазването на целостта на семейството ⁽⁷⁸⁾. Ненавършилите пълнолетие следва да останат при своите родители или лицата, полагащи грижи за тях, винаги когато е възможно. В подкрепа на това принципът за целостта на семейството изисква настаняването на семейства с ненавършили пълнолетие да става в среда, която отговаря на техните специфични нужди, като се избягва разделянето им и се осигури стабилност. Това е приложимо и в случаите, когато има основания за задържане, тъй като принципът на целостта на семейството налага да бъдат приложени подходящи алтернативи на задържането за семействата с ненавършили пълнолетие. Тези алтернативи следва да гарантират, че семействата се настаняват в подходяща за техните нужди среда ⁽⁷⁹⁾.

В контекста на РУУМ висшият интерес на детето обхваща съответните разпоредби на ДУП (2024 г.) ⁽⁸⁰⁾. Задължително е висшият интерес на детето и целостта на семейството да бъдат зачитани в пълна степен и включени в оценката на висшия интерес. Това означава, че в хода на всички процедури благосъстоянието и целостта на семейството трябва да се вземат предвид и да се съхранят във възможно най-голяма степен.

Идентифицирането и издирването на семейството са основни компоненти на тази рамка. Целта е да се осигури запазване на целостта на семейството по време на процедурите по преместване и процедурите на границата ⁽⁸¹⁾. От органите се изисква да вложат всички усилия в идентифицирането и издирването на членовете на семейството, за отстояване на принципа на целостта на семейството и висшия интерес на детето. Процесът не трябва да поражда каквато и да е опасност за засегнатото дете, семейството или участниците, които ще извършат издирването на семейството.

Докато се извършва издирването, отговорността за детето продължава да се носи от приемащата държава. Поради това следва да се извърши оценка на риска за

⁽⁷⁶⁾ Комитет на ООН по правата на детето, [Общ коментар № 14 \(2013 г.\): Най-добрият интерес на детето: първостепенно съображение \(член 3, т. 1\)](#), 29 май 2013 г., CRC /C/GC/14, 29 май 2013 г.

⁽⁷⁷⁾ Член 22, параграф 2 от РППУ.

⁽⁷⁸⁾ Целостта на семейството следва да се запази, доколкото е възможно (член 45, параграф 2 и член 54, параграф 2 от РППУ).

⁽⁷⁹⁾ Както е посочено в съображение 40 от ДУП (2024 г.), в което се предвижда, че семействата с ненавършили пълнолетие лица трябва да бъдат настанявани в приемни центрове, подходящи за техните нужди. Необходимостта от привеждане в съответствие с изискванията на ДУП (2024 г.) е определена също и в член 54, параграф 2 от РППУ.

⁽⁸⁰⁾ Съображение 46 и член 23, параграф 4 от РУУМ.

⁽⁸¹⁾ Това се затвърждава с разпоредбите в съображение 70, членове 67 и 68 от РУУМ и член 45 от РППУ.

конкретните цели на издирването на семейството. Тази оценка на риска трябва да бъде част от оценката на висшия интерес, предприемана преди издирването, като се има предвид, че при оценката на висшия интерес се анализират съображенията за безопасността както на детето, така и на семейството, възможностите за възстановяване на контакта със семейството и/или за събиране на семейството, благосъстоянието на детето и мнението на детето в зависимост от неговата възраст и зрялост. Също така следва да бъдат определени конкретните средства и начини за издирването на семейството, потенциалните участници и възможните начини за събиране на информация, при пълно отчитане на гаранциите за безопасност. Едно дете може да бъде събрано със семейството му само ако събирането е в негов висш интерес.

Случаи на детски брак: висшият интерес и правни съображения

Във всички случаи, когато едната или и двете страни в един брак са ненавършили пълнолетие лица, при оценката на висшия интерес трябва да се вземат предвид всички фактори по-долу.

Ако непридружен ненавършил пълнолетие е в брак с пълнолетно лице, което пребивава законно в държава членка, или ако и двамата съпрузи са ненавършили пълнолетие, оценката за брака обикновено е въз основа на националното законодателство и международните стандарти относно закрилата и благосъстоянието на детето. В контекста на **издирването и събирането на семейството** държавите членки могат да сметат брака за действителен само ако той е в съответствие с националното законодателство относно валидността на такива бракове и ако съюзът не противоречи на висшия интерес на детето.

Когато в брака ненавършило пълнолетие лице е сключило брак с пълнолетен, от съществено значение са допълнителните съображения за благосъстоянието на ненавършилия пълнолетие и за евентуалната необходимост от закрила. Органите трябва внимателно да преценят дали издирването и последващото събиране на семейството са във висш интерес на ненавършилия пълнолетие, особено когато е възможно да има опасения за експлоатация, принуда или други рискове във връзка с брака. Това се изразява във включването на агенции за закрила на детето и съответни организации, които да предоставят насоки и да се гарантира, че във всички действия се отдава приоритет на благосъстоянието на детето.

Ако и двамата съпрузи не са навършили пълнолетие, съюзът им се разглежда с особено внимание, тъй като държавите членки като цяло акцентират върху защитата на ненавършилите пълнолетие пред формализирането на съюзи, които включват младежи. Издирването и събирането на семейството в такива случаи ще бъде съсредоточено върху осигуряването на безопасни, съобразени с възрастта условия на живот за двамата ненавършили пълнолетие и върху предпазни мерки за защита в съответствие с **висшия интерес на всяко дете**. Тук отново подходът се ръководи от националните закони и принципите за закрила на детето, с ясен акцент върху здравето, безопасността и личното развитие на ненавършилите пълнолетие, а не върху валидирането на семейното положение.

Оценка на риска

Потенциалните рискове за детето или членовете на семейството на детето следва да бъдат взети предвид на всички етапи от процеса на издирване, за да се избегнат евентуални вреди. За да се гарантира това, е от съществено значение да се събере цялата относима информация за държавата на произход и/или транзитно преминаване, като се определят потенциалните рискове и се предприемат мерки за намаляване на тяхното въздействие. При подготовката за събирането на децата със семейството трябва да се вземе предвид необходимостта те да бъдат предпазени от дискриминация, целенасочени нападения и допълнителни рискове от репресии от страна на мрежите за трафик на хора (вж. примерите по-долу). Ако издирването на семейството би могло да изложи на опасност детето или членовете на семейството му, случаят следва да бъде насочен към компетентните участници, за да се проучи необходимостта от международна закрила ⁽⁸²⁾.

По-долу е представен неизчерпателен списък на някои обстоятелства, които изискват специално внимание.

- **Риск от репресии в случаи на домашно насилие:** ако в семейството е имало домашно насилие, възстановяването на връзките може да изложи детето на допълнителна вреда. Оценката на динамиката на отношенията в семейството и осигуряването на безопасна среда за детето е от първостепенно значение.
- **Участие във въоръжено насилие:** децата, които са станали участници във въоръжено насилие срещу собствената им общност, са изправени пред уникални рискове. За да се гарантира тяхната безопасност, е необходимо внимателно планиране и включване на специализирани организации.
- **Преследване:** ако детето или членовете на семейството му са изложени на риск от преследване в родната си страна, издирването на семейството може да ги изправи пред тежки последици. От решаващо значение е да се направи оценка на политическата обстановка и потенциалните заплахи, преди да се започне установяването на връзка. Например децата и техните семейства, които принадлежат към маргинализирани етнически или религиозни групи, може да са изложени на повишен риск от преследване. Дейностите за издирване на семейството трябва да отчитат тези фактори и да отдават предимство на безопасността и анонимността на засегнатите лица.
- **Трафик и експлоатация на хора:** издирването на семейството може да изложи детето или членовете на семейството му на репресии от трафиканти, особено ако детето е станало свидетел. В такива случаи дейностите по издирване на семейството трябва да бъдат внимателно преценени, за да се предотврати излагането на семейството на допълнителна опасност. В случаите, когато детето е било жертва на трафик на хора, установяването на връзка със семейството може неволно да даде сигнал на трафикантите за местонахождението на детето, като изложи на риск както него, така и семейството му. Необходими са задълбочени оценки на риска и включването на организации за борба с трафика на хора.

⁽⁸²⁾ MOM, УНИЦЕФ, Стратегическа рамка за сътрудничество между MOM и УНИЦЕФ (2022—2023 г.), [Family tracing and assessment form \(Формуляр за издирване на семейството и оценка\)](#), 2022 г.

Свързани публикации

EASO, [Практическо ръководство на EASO относно висшия интерес на детето в процедурите за предоставяне на убежище](#), 2019 г. Това ръководство е в помощ на държавите от ЕС+ при прилагането на принципа за висшия интерес на детето и подобряването на гаранциите за децата в рамките на процедурите за предоставяне на убежище. То обхваща основните елементи на висшия интерес на детето, съответните гаранции, насоки за оценката на висшия интерес на практика и показатели за уязвимост и риск.

Агенция на Европейския съюз за основните права (FRA), [Настойничество над деца, лишени от родителски грижи](#), 30 юни 2014 г. В този наръчник се предоставя информация за настойниците/попечителите относно начина на извършване на оценка на висшия интерес или за да се гарантира, че органите, които извършват тази оценка вземат предвид всички относими елементи.

Съображение 15 от Регламента относно определянето

При определяне на висшия интерес на детето органите на държавите членки следва надлежно да отчитат принципа на целостта на семейството, благосъстоянието и социалното развитие на ненавършилия пълнолетие, езиковите умения, безопасността и сигурността, както и мнението на ненавършилия пълнолетие, в зависимост от неговата възраст и зрялост.

Фигура 1. Компоненти на висшия интерес на детето

В РУУМ се определя изискване към органите да **дават приоритет** на молбите за международна закрила от лица с членове на семейството в държавите от ЕС+. Очаква

се както от правилата искането държава, така и тази, към която то е отправено да ускорят разглеждането на исканията и прехвърлянията във връзка с целостта на семейството, като осигуряват бърз достъп до процедурата за предоставяне на убежище. Органите следва да проявяват гъвкавост и да се стремят да съберат членовете на семейството възможно най-бързо.

2.2. Процедурни гаранции

В този раздел са очертани процедурните гаранции за осигуряване на защитата и благосъстоянието на уязвими лица по време на издирване на семейството, в т.ч. на непридружените деца и зависимите възрастни. Тези гаранции са в съгласуваност със съответните правни инструменти и препоръки с незадължителна юридическа сила. Например ролята на настойника/попечителя или представителя е от съществено значение както за децата, така и за зависимите възрастни — когато е приложимо — за предоставяне на информация, представителство и помощ, ако е необходимо да бъде преразгледано дадено решение относно издирването на семейството.

Тези гаранции включват:

1. безопасност
2. настойник/представител
3. информация
4. отчитане на мнението на детето
5. поверителност
6. защита на данните
7. проверка за семейните връзки
8. гласуване на доверие при отсъствие на достатъчно доказателства
9. ефективни правни средства за защита.

Освен това принципът на целостта на семейството има решаваща роля за опазване на благосъстоянието на кандидата. Сътрудничеството между съответните участници е от жизненоважно значение, за да се осигури ефективното прилагане на тези гаранции. Тези процедурни мерки гарантират, че издирването на семейството не само цели събиране на семейството, но и прави това по начин, който напълно зачита и защитава правата на засегнатите лица.

2.2.1. Безопасност

Безопасността е от основно значение при издирване на семейството на уязвими лица, по-специално на непридружени деца и зависими възрастни. Издирването на семейството следва да се извършва при отчитане в пълна степен на безопасността⁽⁸³⁾. В допълнение към първоначалната оценка на риска безопасността трябва непрекъснато да се наблюдава през целия процес на издирване на семейството. Това включва отчитане на

⁽⁸³⁾ Член 6 от КПД.

физическата и емоционалната безопасност на кандидатите, както и на потенциалните рискове за издирваните членове на семейството. Това важи в особена степен за случаите, когато може да има опасения във връзка с домашно насилие, трафик на хора или други форми на насилие или злоупотреба. По отношение на непридружените деца и зависимите възрастни, настойникът/попечителят или представителят трябва да имат централна роля, за да се гарантира, че детето разбира потенциалните рискове в зависимост от степента му на зрялост, като го подкрепят при изразяването на опасения. По подобен начин зависимите възрастни като тези с умствена, физическа или емоционална уязвимост, трябва да получат информация за потенциалните рискове по достъпен начин и техният представител да им помага да изразят опасенията си.

2.2.2. Определяне на настойник/попечител

В съответствие с международните конвенции и регламентите на ЕС съществува ясно определено задължение за предоставяне на специална закрила и помощ на всяко дете, което временно или постоянно е лишено от своята семейна среда. Това се подчертава особено в КПД⁽⁸⁴⁾, като тази конвенция е с насоченост конкретно към закрилата на децата бежанци. Новото законодателство на ЕС в областта на убежището затвърждава това, като възлага определянето на представител или настойник/попечител за непридружените ненавършили пълнолетие за цялото времетраене на процеса по предоставяне на убежище.

FRA, *Настойничество над деца, лишени от родителски грижи*, 30 юни 2014 г.

Допълнителни насоки относно ролята на настойника/попечителя в издирването на семейството се съдържат в наръчника на FRA за лишените от родителски грижи деца.

Настойникът/попечителят изпълнява три различни функции, когато за детето не се полагат родителски грижи, както е показано на фигурата.

Ролята на определения представител е от решаващо значение. Всъщност представителят осигурява детето да може да упражни правото си да бъде изслушано. От етапа на първоначален скрининг и през цялата процедура за предоставяне на убежище представителят е отговорен за осигуряването на подходящо представителство и помощ за непридружения ненавършил пълнолетие. Това включва действия във висш интерес на детето, упражняване при необходимост на неговата дееспособност и съществена роля в действията за издирване на семейството с цел запазване целостта на семейството.

⁽⁸⁴⁾ Член 20 и член 22, т. 2 от КПД.

Зависимите пълнолетни лица, които нямат дееспособност сами да се представляват, също следва да получават своевременна помощ от определен представител, както е предвидено в националните норми. За уязвимите групи, особено зависимите възрастни, процедурните гаранции трябва да осигуряват решения за специфични потребности и сложни аспекти. За зависимите пълнолетни лица може са необходими:

- **съобразена с потребностите им комуникация** — информацията следва да им се предоставя по достъпен начин, като се отчитат евентуални когнитивни, сетивни или езикови затруднения;
- **подкрепа при вземането на решения** — представителите следва да помагат на зависими възрастни при вземането на решения, особено когато се касае за разбирането на последиците от издирването на семейството или когато се дава съгласие за конкретни стъпки;
- **редовни срещи и корекции** — може да е необходимо непрекъснато да се извършва оценка, за да се гарантира благосъстоянието на зависимото пълнолетно лице, като при необходимост се правят промени в механизмите за подкрепа.

В случаите, когато зависимите възрастни не са склонни да участват в издирването на семейството, техните предпочитания следва да бъдат внимателно взети предвид. Може да е необходимо представителят да търси баланс между автономността на лицето и съображенията за защитата му, като се ръководи от принципа на висшия интерес, подобно на подхода, прилаган за непридружените деца.

Съгласно новия Пакт за миграцията и убежището, за да се осигури ефективност на изпълняваната от тях роля, не следва да се определят представители, чиито интереси са в конфликт или биха могли да бъдат в конфликт с тези на ненавършилия пълнолетие ⁽⁸⁵⁾. Освен това представителите трябва да притежават подходящи квалификации и експертен опит. Те също така трябва да преминават през периодично обучение, за да бъдат постоянно добре информирани и да са способни да предоставят необходимата подкрепа ⁽⁸⁶⁾. Освен това е важна приемствеността по отношение на представителството ⁽⁸⁷⁾ и подкрепата за непридружените ненавършили пълнолетие. В законодателната уредба са предвидени разпоредби за извършване на преглед и евентуална смяна на представители, които не изпълняват задълженията си по подходящ начин ⁽⁸⁸⁾.

Задачите на представителя са широкообхватни и засилени в рамките на ОЕСУ, като включват оказване на съдействие при регистрацията и подаването на молба за убежище, подготовка и участие в индивидуално интервю и предоставяне на необходимата информация относно процеса на предоставяне на убежище. Освен това представителят има жизненоважна роля в издирването на семейството, като осигурява полагането на усилия за събиране на ненавършилия пълнолетие с членовете на семейството му, когато това е възможно. Съгласно Регламента относно определянето

⁽⁸⁵⁾ Член 27, параграф 2 от ДУП (2024 г.); член 23, параграф 2, алинея 3 от РППУ; член 33, параграф 1, алинея 4 от Регламента относно определянето; член 14, параграф 1, алинея 3 от Регламента за Евродак III; член 13, параграф 4 от Регламента относно скрининга.

⁽⁸⁶⁾ Член 23, параграф 9 от РППУ, подкрепен от член 26, параграф 6 от ДУП (2024 г.); член 23, параграф 2 от РУУМ и член 33, параграф 2, буква а) от Регламента относно определянето.

⁽⁸⁷⁾ Съображение 25 и член 13, параграф 4 от Регламента относно скрининга

⁽⁸⁸⁾ Член 27, параграф 8 от ДУП (2024 г.), член 23, параграф 9, алинея 2 от РППУ.

настойникът/попечителят има също така отговорности във връзка с оттегляне на статута и текущото оказване на съдействие при издирване на семейството ⁽⁸⁹⁾.

И накрая, важно е да се създадат стабилни механизми за наблюдение и упражняване на надзор над дейността на представителя. Редовният надзор от страна на административните или съдебните органи е от съществено значение. Всички жалби, подадени от непридружени ненавършили пълнолетие лица срещу техните представители, трябва да бъдат внимателно разглеждани. Това включва гарантиране, че ненавършилите пълнолетие могат да подават жалби срещу своите представители в условия на поверителност и безопасност, както това е определено в съответните членове на ДУП (2024 г.), Регламента относно определянето, РППУ и РУУМ ⁽⁹⁰⁾.

Свързана публикация на EUAA/FRA

EUAA—FRA, [*Practical Tool for Guardians — The asylum procedure \(Практически инструмент за настойници — процедура за предоставяне на убежище\)*](#), октомври 2023 г., Section 2.3 ‘Lodging an application for international protection’ (раздел 2.3 „Подаване на молба за международна закрила“).

2.2.3. Предоставяне на информация по подходящ начин

Гаранциите, че децата и зависимите пълнолетни лица получават по подходящ начин информация за своите права и задължения по време на процеса на издирване на семейството, както и за всеки напредък и резултатите, са от съществено значение за ефективното им участие. Това включва пряка комуникация или предоставяне на информация с подкрепата на настойника/попечителя или представителя, въз основа на националните процедури и способностите на лицето да разбира.

За децата информацията следва да се предоставя в подходящ за възрастта и достъпен формат. Както се подчертава в Общ коментар N° 6 на КПД:

Задължително е на непридружените и отделени от семействата си деца извън държавите им на произход да се предоставя цялата необходима информация, например относно техните права, наличните услуги, включително средствата за комуникация, процеса на предоставяне на убежище, издирването на семейството и положението в тяхната държава на произход, за да се даде възможност на детето да изрази добре информирано мнение и желанията си. ⁽⁹¹⁾

С новия Пакт за миграцията и убежището се въвеждат актуализирани изисквания за информиране на ненавършили пълнолетие лица. В член 8, параграфи 1 и 2 от РППУ и

⁽⁸⁹⁾ Член 33, параграф 2, букви б) и в) от Регламента относно определянето.

⁽⁹⁰⁾ Член 27, параграф 5, буква а) от ДУП (2024 г.); член 33, параграф 4 от Регламента относно определянето; член 23, параграф 5, буква а) от РППУ; член 19, параграф 1, буква с) от РУУМ.

⁽⁹¹⁾ Комитет на ООН по правата на детето, [*Общ коментар N° 6 \(2005 г.\): Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin \(Третиране на непридружени и отделени от семействата си деца извън държавата им по произход\)*](#), CRC/GC/2005/6, 1 септември 2005 г., т. 25.

член 5 от ДУП (2024 г.) се възлага задължението информацията да се предоставя на език, който детето разбира или за който има разумни основания да се очаква, че то разбира. Тази информация трябва също така да бъде предоставена по начин, съобразен с интересите на детето и с участието на представителя на детето, за да се осигури яснота и разбираемост ⁽⁹²⁾.

Освен това в РППУ е предвидено, че информацията следва да се предоставя чрез брошури и материали, специално предназначени за ненавършили пълнолетие ⁽⁹³⁾. Този подход има за цел да подобри разбирането на детето за процедурата за предоставяне на международна закрила и съдейства за ефективното събиране на относима информация от детето.

За възрастните информацията следва да бъде съобразена с техните когнитивни и емоционални потребности. Това може да включва опростяване на езика или използване на алтернативни формати в зависимост от евентуалните им психически, сетивни или езикови затруднения. Следва да се вземат предвид и мненията на уязвимите лица в зависимост от тяхната възраст, зрялост и дееспособност.

Всички уязвими лица, в т.ч. непридружените деца, имат правото да изразяват свободно мнението си по всички въпроси, които ги засягат. На мнението на детето следва да се отдава необходимата тежест в зависимост от неговата възраст и зрялост ⁽⁹⁴⁾. Мнението на детето по отношение на самия процес на издирване на семейството, както и по отношение на възможните резултати (проверката на семейните връзки, възобновяване на контактите, събиране с членове на семейството и др.) следва да бъде надлежно взето под внимание според възрастта и зрелостта на детето. В член 23, параграф 3 от РУУМ се подчертава, че представителят на непридружен ненавършил пълнолетие трябва да участва по време на цялата процедура. В този член се разглежда подробно ролята на представителя да оказва съдействие на ненавършилия пълнолетие като му предоставя информация, която е от значение за оценката на висшия интерес на детето, гарантира за правото на ненавършилия пълнолетие да бъде изслушан и подкрепя взаимодействието му с други участници, напр. организации за издирване на семейства. В тази си дейност представителят спазва задълженията за поверителност по отношение на ненавършилия пълнолетие.

Съществуват различни начини детето да изрази своето мнение относно процеса на издирване на семейството и то не следва да бъде ненужно ограничавано да направи това във всеки един момент от хода на процедурата. В зависимост от националните разпоредби и обстоятелствата по случая детето може да изрази мнението си по време на интервюто, чрез писмено изявление или по друг начин, самостоятелно или чрез представителя, който може да направи това от името на детето. Интервютата на непридружени и, когато е приложимо, на придружени ненавършили пълнолетие трябва да се провеждат от лица с необходимите познания за правата и специалните потребности на ненавършилите пълнолетие лица. Тези интервюта следва да се провеждат по съобразен с особеностите на детето и контекста начин, като се вземат предвид възрастта и зрелостта на ненавършилия пълнолетие. Присъствието на

⁽⁹²⁾ Член 5, параграф 2 от ДУП (2024 г.); съображение 30 и член 8, параграф 2 и член 23, параграф 2, буква а) от РППУ; член 20, параграф 3 от РУУМ.

⁽⁹³⁾ Член 8, параграф 2, буква а) и член 8, параграф 2, буква г) от РППУ.

⁽⁹⁴⁾ Комитет на ООН по правата на детето, [Общ коментар № 12 \(2009 г.\). Правото на детето да бъде изслушано](#), CRC/C/GC/12, 20 юли 2009 г., 1 юли 2009 г.

представителя и, когато е приложимо, на правния съветник на ненавършилия пълнолетие по време на тези интервюта е необходимо, за да се осигури защитата на висшия интерес на ненавършилия пълнолетие ⁽⁹⁵⁾.

Честата комуникация, осъществявана по съобразен с интересите на детето начин и обясняваща процеса на издирване, и активното изслушване на детето и неговите опасения, са от съществено значение, за да се гарантира, че детето добре разбира и приема процеса на издирване. Като резултат от това може да бъде получено **информираното съгласие на детето**. Приемането от негова страна следва да намери израз в оказването на активно съдействие от детето във всички стъпки и процеси на издирването. Това е от съществено значение също и за приемането на резултатите от издирването, каквито и да са те, както и за улесняване на участието на детето в съответните по-нататъшни процедури като възстановяване на връзката със семейството или събиране на семейството.

Когато се преценява, че издирването на семейството е във висш интерес на детето, но детето не е съгласно с това, е възможно настойникът/представителят все пак да даде съгласието си за извършването му. Това обаче трябва да бъде добре обсъдено с детето от неговия представител, за да не бъдат застрашени отношенията на доверие помежду им ⁽⁹⁶⁾.

Зависимите възрастни също следва да имат възможност да изразят предпочитанията си, особено когато са свързани с издирването и събирането на семейството. Автономността на лицето следва да се зачита във възможно най-пълна степен, като решенията се ръководят от висшия му интерес и при необходимост се подкрепят от представителя. Този подход на активно изслушване и зачитане на мненията на уязвимите лица гарантира, че те са информирани и уважавани участници в процеса на издирване на семейството. Също така това насърчава тяхното участие в следващи стъпки като възстановяване на връзките със семейството или събиране на семейството, и процесът се съгласува с техните права и висши интереси.

2.2.4. Поверителност

Понятието „поверителност“ се отнася до работата с информация. Когато информацията се третира като поверителна, тя може да бъде предоставяна само със съгласието на субекта на информацията или, ако това е разрешено от националното законодателство, на оправомощени страни. Информацията, която може да се предоставя, се ограничава по обхват само до необходимата на тези страни с оглед изпълнението на техните функции. Ако това не е предвидено в правото, разполагащият с информацията трябва да има съгласието на лицето, за да я предостави на друга страна. Преди да бъде разкрита чувствителна информация трябва да се поиска по подходящ за възрастта начин съгласието на кандидата за споделянето ѝ.

Принципът на поверителност е неразривно свързан със съображенията за безопасност. Трябва да бъдат въведени гаранции за безопасност и поверителност, като важни предпазни мерки за защита в процеса на издирване на семейството, особено когато непридружено дете може да се нуждае от международна закрила.

⁽⁹⁵⁾ Член 22, параграф 4 от РУУМ.

⁽⁹⁶⁾ ВКБООН, *Safe and Sound: (Здрави и невредими:) What States can do to ensure respect for the best interests of unaccompanied and separated children in Europe (Какво могат да направят държавите, за да гарантират зачитането на висшите интереси на непридружените и разделените деца в Европа)*, октомври 2014 г.

Правилото за поверителност в процеса на издирване на семейството се прилага не само по отношение на информацията, която се отнася до детето, но и по отношение на лична информация на засегнатите от процеса лица (издирваните членовете на семейството и пр.). Както се подчертава в Общ коментар № 6 на КПД:

Трябва особено да се внимава да не се застраши благосъстоянието на лица, които все още се намират в държавата на произход, особено членовете на семейството на детето. ⁽⁹⁷⁾

Това съображение придобива допълнителна тежест, когато издирването на членове на семейството се провежда в държавата на произход на дете, което е кандидат за международна закрила. Определянето на висшия интерес следва винаги да предшества започването на издирването, както и когато се взема решение по резултата от издирването на семейството, особено ако се разглежда възможността за възстановяване на семейните връзки.

Както се подчертава в Общ коментар № 6 на КПД при провеждането на дейности по издирване не следва да се споменава статутът на детето на кандидат или бежанец ⁽⁹⁸⁾. Безопасността на членовете на семейството на детето, които остават в държавата на произход, може да бъде застрашена, ако не се спазва принципът на поверителност и детето може да стане бежанец по възникнала необходимост на място ⁽⁹⁹⁾.

Неблагоприятните последици от нарушаването на принципа на поверителност по отношение на информацията, събрана в рамките на процедурата за предоставяне на международна закрила, включително събраната информация в процеса на издирване на семейството, могат да засегнат сериозно не само конкретното дете и неговото семейство, но също така и почтеността на системата за предоставяне на убежище.

2.2.5. Защита на данните

Съгласно правото на ЕС личните данни могат да се обработват само при строги условия. Организацията, които събират и управляват лични данни, трябва да гарантират, че данните са защитени от злоупотреби и се обработват при зачитане на правата на физическите лица, за които се отнасят данните. Издирването на семейството е процес, който се основава на обработването на лични данни и в много случаи тези данни са чувствителни или злоупотребата с тях може да изложи на риск участниците в процеса.

⁽⁹⁷⁾ Комитет на ООН по правата на детето, [Общ коментар № 6 \(2005 г.\): Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin \(Третиране на непридружени и отделени от семействата си деца извън държавата им по произход\)](#), CRC/GC/2005/6, 1 септември 2005 г., т. 30.

⁽⁹⁸⁾ Комитет на ООН по правата на детето, [Общ коментар № 6 \(2005 г.\): Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin \(Третиране на непридружени и отделени от семействата си деца извън държавата им по произход\)](#), CRC/GC/2005/6, 1 септември 2005 г., т. 80.

⁽⁹⁹⁾ Бежанец по възникнала необходимост на място са лицата, които напускат своята държава на произход по причини, които не са свързани с международната закрила, и които въпреки това могат да имат основателни опасения от преследване или тежки посегателства в собствената им държава след заминаването им.

Процесът на издирване на семейството следва да се предприема при условия на поверителност и при пълно зачитане на основните принципи, установени от правото на ЕС в областта на защитата на данните ⁽¹⁰⁰⁾.

Кандидатите и техните настойници/представители следва да бъдат информирани за данните, които ще бъдат събирани и за съответните национални правни норми, в които е уредено това.

2.2.6. Проверка на семейните връзки

Установяването на автентичността на семейните връзки е решаваща предпазна мярка за защита за непридружените деца и зависимите възрастни, участващи в издирване на семейството. Гарантирането, че процесите на проверка са задълбочени, но и уважителни спрямо индивидуалните обстоятелства на лицето, спомага да се защити висшият му интерес, като същевременно се зачитат правата му.

За да се пристъпи към проверка на семейните връзки, могат да се прилагат различни методи — от събиране на доказателства до изследване на ДНК, **като крайна мярка**. В действителност, ако съществуват достатъчно доказателства, за проверката не следва да се изисква изследване на ДНК или други инвазивни методи. Съгласно РУУМ ⁽¹⁰¹⁾ косвените доказателства следва да са достатъчни, когато са „съгласувани, проверими и достатъчно подробни, за да се установи компетентността за разглеждането на молбата за международна закрила“.

Какви доказателства могат да бъдат събрани?

- **Документни доказателства.** Това включва удостоверения за раждане, семейни книжа и паспорти, които доказват семейни връзки.
- **Косвени доказателства.** Изявленията на кандидата и членове на семейството могат да предоставят контекстна информация и да са в помощ за проверката. Сред примерите са писмени и/или устни изявления, интервюта с членове на семейството (напр. създаване на общо семейно дърво в едновременни интервюта) или направени проучвания във връзка с положението в чужбина. Изявленията на детето могат да бъдат потвърдени с подкрепящи доказателства като документи, аудио-визуални материали, всякакви документи или физически сведения (напр. дипломи, снимки и доказателство за паричен превод) или познаване на конкретни факти.
- **Записи и снимки.** Официалните записи от държави от ЕС+, снимките, доказателствата за контакти и свидетелските показания също могат да послужат като доказателство ⁽¹⁰²⁾.

⁽¹⁰⁰⁾ За повече информация относно защитата на данните вж. FRA, [Наръчник по европейско право в областта на защитата на данните](#), 25 май 2018 г.

⁽¹⁰¹⁾ Съображение 54 от РУУМ.

⁽¹⁰²⁾ Съображение 54 от РУУМ.

Важно е да се предвиди **намаляване на риска**, когато се проверяват семейните връзки. Това означава, че проучването на избраните семейни връзки не трябва да излага на риск детето/възрастния или членовете на семейството. Например установяването на контакт с органите в държавата на произход може да не е подходящо за бежанец или лице, търсещо международна закрила. Освен това, ако има опасения за възможни рискове за детето или членове на семейството — напр. за трафик или други опасности — следва да се упражнява допълнителна предпазливост, за да се предотврати излагането на тези заплахи.

Друго важно съображение е **принципът на гласуване на доверие при отсъствие на достатъчно доказателства**. Когато кандидатите не могат да представят документни доказателства за семейната връзка, националните органи трябва да вземат предвид техните показания и други налични доказателства. Органите не могат да отхвърлят наличието на семейни връзки единствено въз основа на липсата на документни доказателства: трябва да се приложи принципът на гласуване на доверие при отсъствие на достатъчно доказателства. В тази връзка може да се направи справка с Директивата за събиране на семейството ⁽¹⁰³⁾, тъй като тя съдържа насоки относно условията, които трябва да се прилагат при събиране на семейството на лица, на които е предоставена международна закрила. Съгласно насоките на Европейската комисия относно прилагането на Директивата за събиране на семейството ⁽¹⁰⁴⁾, държавите членки са задължени в такива случаи да вземат предвид други доказателства за съществуването на семейна връзка. „Другите доказателства“ трябва да се оценяват в съответствие с националното право и държавите членки следва да приемат ясни правила, уреждащи тези изисквания за доказване.

Въпреки това, дори при гласуване на доверие при отсъствие на достатъчно доказателства, това не следва да бъде изцяло в замяна на усилията за проверка на семейните връзки. Следва да се възприеме **балансиран подход**, като се използват различни методи за потвърждаване на семейните връзки като документни доказателства, изявления на кандидата и членове на семейството, интервюта и всякаква относима косвена или контекстуална информация.

2.2.7. Ефективна правна защита

В контекста на издирването на семейството в правото на ЕС не е предвидено изрично независимо право на отделно обжалване на решения от издирване на семейството от това по отношение на решението по молбата за международна закрила. Следователно се прилагат националните правила. Освен това няма конкретно правно задължение за започване или приключване на процеса на издирване на семейството с писмено решение. На практика обаче може да бъде постановено решение за започване или незапочване на издирване на семейството след оценката на висшия интерес на детето. Резултатите от издирването на семейството обикновено се отразяват в оценката на висшия интерес в рамките на молбата за международна закрила.

⁽¹⁰³⁾ [Директива 2003/86/ЕО на Съвета](#) от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството (ОВ L 251, 3.10.2003 г.)

⁽¹⁰⁴⁾ [Съобщение на Комисията](#) до Европейския парламент и Съвета относно насоки за прилагането на Директива 2003/86/ЕО относно правото на събиране на семейството, Брюксел, COM/2014/0210 final, 2014 г.

Въпреки че може да не бъде подадена отделна жалба, процедурните гаранции за оспорване на решения в рамките на процедурата за предоставяне на международна закрила (включително решения за прехвърляне по РУУМ ⁽¹⁰⁵⁾) се прилагат също и за процесите на издирване на семейства ⁽¹⁰⁶⁾. Следните гаранции гарантират ефективни правни средства за защита в този контекст.

- На всички лица, включително непридружените деца и техния настойник/представител, трябва да бъде предоставена правна и процедурна информация относно условията за оспорване на резултата от издирването на семейството или на решението за прехвърляне.
- Решенията трябва да бъдат аргументирани (в т.ч. с фактически обстоятелства и правни основания), обосновани и обяснени. В случаите, свързани с деца, в решенията следва ясно да се посочват съответните елементи от оценката на висшия интерес и как е била определена тежестта им, за да се определи висшият интерес на детето.
- Следва да се определи разумен срок, за да се даде възможност на кандидатите да упражнят правото си на ефективна защита. Органите следва да предоставят информация относно условията и сроковете за подаване на жалба или искане за преразглеждане.
- Правната помощ и представителството следва да се предоставят безплатно и в съответствие с приложимите условия.

Устният превод следва да се предоставя безплатно, когато е необходимо.

2.2.8. Сътрудничество между органи и организации

В процеса на издирване на семейството могат да бъдат включени различни институционални участници на национално равнище като решаващият орган, органът/отделът, отговарящ за процедурата по РУУМ, органът/отделът по приемане, социалните служби и др. Сътрудничеството е от ключово значение за ефективността на действията за издирване на семейството и за да се гарантира, че висшият интерес на детето е взет под внимание в пълна степен.

Въпреки различните си мандати националните органи могат също така да поискат съдействие от международни междуправителствени и неправителствени организации или други съответни организации с опит в издирването на семейството ⁽¹⁰⁷⁾. Ангажирането на организации за издирване на семейството или международни организации в процеса на събиране на семейството може да бъде от голяма полза. Тези организации често разполагат с капацитет за по-ефективно установяване на контакт с членовете на семейството. В случаите, когато член на семейството не може да бъде

⁽¹⁰⁵⁾ Член 19, буква к) от РУУМ.

⁽¹⁰⁶⁾ Допълнителни насоки могат да бъдат намерени в: Комитет на ООН по правата на детето (КПД), [General comment No 14 \(2013\) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration](#) (Общ коментар № 14 (2013 г.) относно правото на детето неговият висш интерес да бъде разглеждан като първостепенно съображение) (чл.3, т. 1), CRC /C/GC/14, 29 май 2013 г.

⁽¹⁰⁷⁾ Допълнителни насоки могат да бъдат намерени в: Комитет на ООН по правата на детето (КПД), [General comment No 14 \(2013\) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration](#) (Общ коментар № 14 (2013 г.) относно правото на детето неговият висш интерес да бъде разглеждан като първостепенно съображение) (чл.3, т. 1), CRC /C/GC/14, 29 май 2013 г.

намерен веднага, те могат да използват своите мрежи, за да си сътрудничат с партньорски организации в държавата в помощ на издирването. Освен това тези организации имат решаваща роля за изграждането на доверие в отношенията както с детето, така и с членовете на семейството, което е от съществено значение за успешния процес на събиране на семейството. Държавите членки могат допълнително да уредят или да улеснят достъпа на ненавършилият пълнолетие до услуги за издирване на такива организации ⁽¹⁰⁸⁾.

Издирването на семейството следва също така да се основава на сътрудничество и споделяне на отговорности между държавите от ЕС+, а в някои случаи и с държавите на произход и транзитно преминаване, при условие че това не излага на риск засегнатото лице и членове на семейството. Общият подход, по-голямата съгласуваност и по-засиленото сътрудничество между ЕС+ и трети държави са в синхрон с общата политика на ЕС.

⁽¹⁰⁸⁾ Член 23, параграф 3 от РУУМ

3. Процедура за издирване на семейството

В настоящата глава се анализират основните етапи от процеса на издирване на семейството. Процесът на издирване на семейството може да бъде разглеждан от две гледни точки:

- когато се предприема в рамките на процедурата по РУУМ и в държавите от ЕС+; и
- когато се предприема в държавата на произход или в трета държава в контекста на процедурата за предоставяне на международна закрила или като последващо действие във връзка с нея.

В настоящото ръководство се споменава процесът на издирване на семейството в рамките на РУУМ, за да се направи преглед на различните възможности, но самата процедура е разгледана по-подробно в [част II](#).

Ключово съображение на всички етапи от процеса на издирване и събиране на семейството е необходимостта от координация и планиране на равнището на държавите членки. Това включва междусекторни планове за материална, финансова и техническа подкрепа за покриване на всички етапи на издирване на семейството.

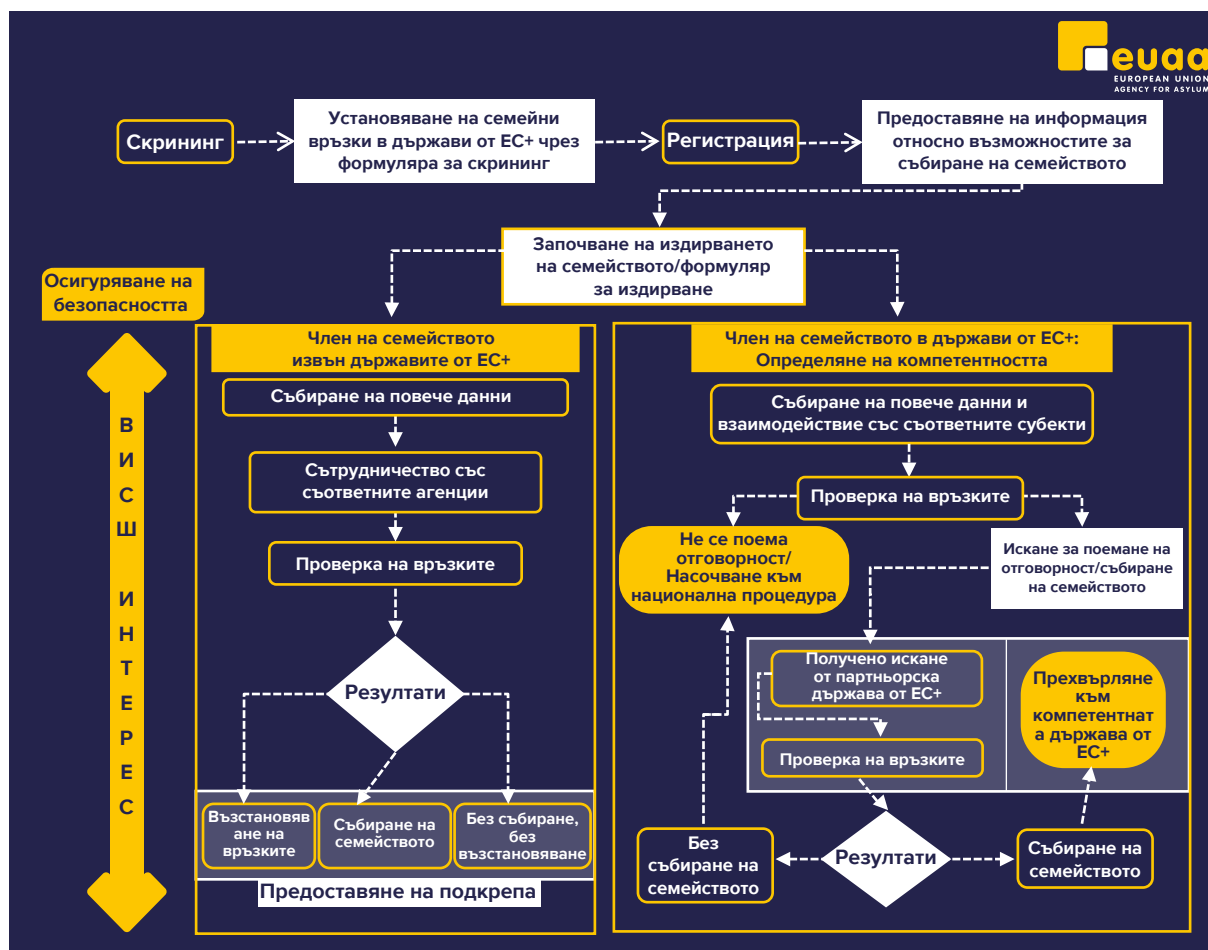
Диаграма на процеса на издирване на семейството

Издирването на семейството е неразделна част от цялостното управление на случая на кандидата, особено когато се засяга дете. В такива случаи органите за закрила на детето следва да имат активна роля, за да се осигури по-добра координация на цялостния процес на управление на случая. Тяхното участие спомага за отстояването на висшия интерес на детето, който е в основата на всяко предприето действие.

Настоящото ръководство обаче е съсредоточено изключително само върху самия процес за издирване на семейството, като се приема, че този процес е един от компонентите на една по-широкообхватна рамка за управление на случаите, в която е необходимо взаимодействие между различни заинтересовани страни. Диаграмата описва процедурния процес на издирване на семейството в рамките на процедурата за предоставяне на международна закрила като цяло.

Фигура 2. Диаграма на процеса на издирване на семейството

Процесът на издирване на семейството се състои от взаимосвързани, макар и различни етапи, които следват един непрекъснат процедурен процес, който интегрира разнообразни важни съображения. От първоначалното решение за започване на издирване на семейството, задействащо се когато лице кандидатства за международна закрила, до активното издирване и евентуалния резултат, всички стъпки са част от всеобхватен подход, чиято цел е да се гарантира благосъстоянието на детето.

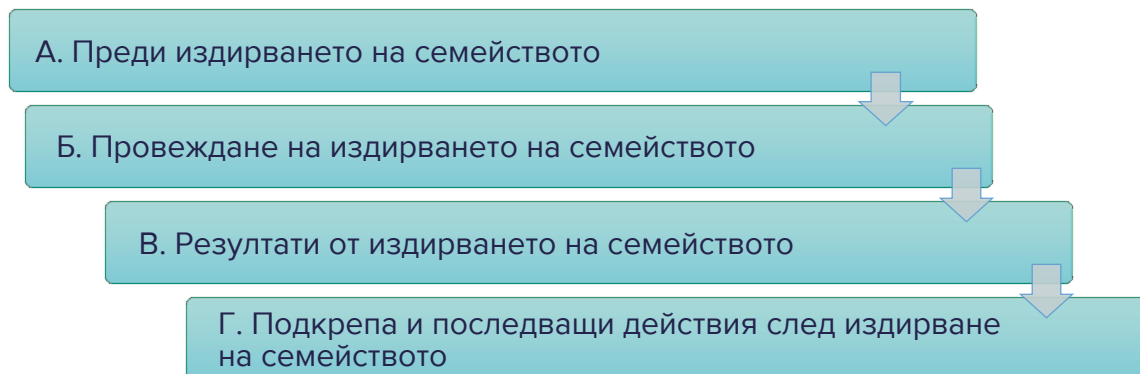
В началните етапи, преди да се проведе издирването на семейството, органите трябва да осигурят предприемането на всички необходими стъпки за информиране и подготовка на детето, като същевременно се отчитат неговото мнение, възраст и зрялост. Тази подготовка полага основите за по-сложния процес на издирване на членовете на семейството в държавите от ЕС+ или в държавата на произход, или в трети държави.

След като започне издирването на семейството, методите и участниците могат да варират в зависимост от местонахождението на членовете на семейството. Независимо дали издирването се извършва съгласно РУУМ в държавите от ЕС+ или изисква международно сътрудничество с трети държави, отстояването на общите принципи и гаранции и висшият интерес на детето продължават да бъдат в сърцевината на целия процес.

Въпреки че детайлите в процедурата може да се различават според това къде се намират членовете на семейството, целият процес е насочен към една-единствена цел:

събиране на детето с неговото семейство по начин, който зачита неговите права и способства за дълготрайното му благосъстояние. Подготвителните стъпки, както и активните дейности по издирването са неделими съставни елементи на по-широкообхватната процедура за издирване на семейството. По-долу са посочени идеалните стъпки, които е добре да се следват.

3.1. Преди издирването на семейството

В настоящото ръководство се разглежда по-специално издирването на семейството по отношение на кандидати за международна закрила. Регистрирането на молба за международна закрила е достатъчно за започване на издирването на семейството съгласно РУУМ.

За уязвимите лица решението за започване на издирване на семейството следва винаги да се ръководи от техния висш интерес. Това решение обикновено се взема в сътрудничество с представителя на лицето (настойник/попечител или законен представител), националните органи и съответни организации. Сред някои специфични съображения по отношение на зависимите възрастни са зачитането на тяхната автономност, уединение и всякакви специфични потребности, свързани с тяхната уязвимост. По отношение на децата решението за започване на издирване на семейството обикновено се взема от представителя на детето, в сътрудничество с националните органи и съответни организации.

Когато уязвим кандидат като непридружено дете или зависим възрастен кандидатства за международна закрила, се прилагат следните стъпки.

1. Кандидатът се насочва към компетентните органи за разглеждане на молбата за международна закрила по смисъла на РУУМ или за разглеждане на молбата като компетентна държава.
2. Осигурява се определянето на представител ⁽¹⁰⁹⁾.
3. На кандидата се предоставя информация за процеса на издирване на семейството възможно най-рано. Информацията следва да бъде съобразена с нивото му на разбиране и се взема предвид мнението и на децата, и на възрастните. В зависимост от националната структура информацията може да се

⁽¹⁰⁹⁾ Член 13, параграф 3 от Регламента относно скрининга.

предостави от националните органи, упълномощени организации или от представителя на кандидата.

4. Държавата обаче носи отговорността да гарантира, че кандидатът напълно разбира процеса на издирване на семейството. Информираността и разбирането на процеса биха помогнали допълнително на кандидата да предостави необходимата информация за започване на издирването на семейството.
5. По време на първоначалните срещи като установяването на първи контакт и отправянето на молба, отговорният служител обикновено събира информация, която ще бъде от полза по-нататък в хода на процеса. С формуляра за скрининг ⁽¹¹⁰⁾ и специалния формуляр за издирването ⁽¹¹¹⁾ може да се събере информация за членовете на семейството, за улеснение на насочването.

Определеният **представител или настойник/попечител** имат важна роля да гарантират, че горепосочените стъпки се предприемат с първостепенно съображение висшият интерес на детето и при спазване на специфичните процедурни гаранции, приложими за непридружени деца в рамките на процедурата за международна закрила. Те също така имат ключова роля в предоставянето на информация, както и в подпомагането на кандидата при събирането на необходимата информация за целите на издирването на семейството, като винаги се отчита неговият висш интерес.

Важно е в ранните етапи на процедурата за международна закрила и преди да започне издирването на семейството да се вземе под внимание в пълна степен **мнението на кандидата**, според възрастта и зрелостта му. Мнението на детето следва да бъде взето предвид и претеглено спрямо различните елементи на оценката на висшия му интерес и следва да спомогне да се определи дали да се започне издирване на семейството.

Ако органите имат информация, че има членове на семейството в друга държава членка, но непридруженото дете или зависимият възрастен не са съгласни да започне издирване на семейството, мнението им следва да се разгледа внимателно съобразно с възрастта, зрелостта и висшия им интерес. Въпреки че издирването на семейството се насърчава и е в подкрепа на благосъстоянието и целостта на семейството, процесът следва да зачита автономността и желанията на лицето, особено ако издирването би имало отрицателно влияние върху благосъстоянието му. В такива случаи определеният представител или настойник/попечител, в сътрудничество с националните органи, следва да направят оценка на причините за нежеланието, като вземат предвид всички потенциални рискове, чувствителни въпроси или специфични уязвимости.

От съществено значение както за децата, така и за зависимите възрастни е извършването на всеобхватна оценка на висшия интерес — включително с информация от съответни организации —, за да се определи дали издирването на семейството следва да протече по начин, който зачита желанията на лицето и защитава правата му. В крайна сметка, макар че издирването на семейството е в подкрепа на целостта на семейството, решението за пристъпване към него следва винаги да се ръководи от висшия интерес на лицето. Ако издирването може да бъде от полза за лицето, но то се колебае, органите могат да обмислят да разгледат тази възможност на по-късен етап с

⁽¹¹⁰⁾ Член 17 от Регламента относно скрининга.

⁽¹¹¹⁾ Вж. ЕУАА, [Формуляр за издирване на семейството — пълнолетно лице](#), 2025 г. и ЕУАА, [Формуляр за издирване на семейството — дете](#), 2025 г.

оглед развитието на обстоятелствата или перспективите, като гарантират, че всички действия за издирване се съгласуват с изискванията за поверителност, предпазните мерки за защита и специфичните потребности на лицето.

Често информацията трябва да бъде споделяна ⁽¹¹²⁾ между различните участници, за да се гарантира достъпът на детето до процедурата за предоставяне на международна закрила и да се осигурят подходящи условия на приемане, както и да се започне издирването на семейството. Предоставянето на информация следва да става при пълно зачитане на принципа на **поверителност** и всяка информация, обменяна в контекста на предоставянето на убежище, следва да се третира внимателно, като се взема предвид безопасността на детето и на другите засегнати лица (членове на семейството).

3.2. Провеждане на издирването на семейството

Териториалният обхват, участниците, прилаганите методи и целта на процеса на издирване на семейството може да се различават в зависимост от това къде се намират членовете на семейството. В този раздел се разглеждат различните сценарии. Възможно е да се наложи издирване на няколко члена на семейството и в зависимост от местонахождението им да е необходимо едновременно да се изпълнят няколко процедури.

Специфичните методи, използвани за издирване на семейството, зависят от националното законодателство, институционалните рамки и обстоятелствата във всеки отделен случай. Тези методи може да включват активното участие на представителя на детето, социалните служби на държавата, социалните служби на други държави от ЕС+ или социалните служби в държавата на произход. Освен това безценна помощ могат да предоставят международни, междуправителствени и неправителствени организации, особено когато издирването се извършва в държавата на произход или в трета държава. Такава помощ може да се изразява в установяване на контакт с членове на семейството, провеждане на интервюта, когато това е възможно, и други необходими действия.

3.2.1. Издирването на семейството в рамките на ЕС+

Когато член на семейството се намира в държава от ЕС+, издирването на семейството съгласно РУУМ е от ключово значение, за да се гарантира, че лицата, търсещи убежище, имат връзка със своите близки, които вече са на територията на ЕС+. Кандидатите трябва да подадат молба за убежище в първата държава от ЕС, в която влизат и да останат там до определянето на компетентната държава членка за техния случай. Основният критерий са семейните връзки, като се отдава приоритет на събирането на кандидатите със членове на семейството, установени в ЕС. На органите е възложено да предоставят информация относно издирването на семейството, да подпомагат непридружените ненавършили пълнолетие и да отдават приоритет на събирането на семейството, за да се гарантират ефективни процедури за предоставяне на убежище.

⁽¹¹²⁾ Информацията се предоставя единствено в съответствие с приложимото национално право и правото на ЕС в областта на защитата на данните, и по-специално [Регламент \(ЕС\) 2018/1725](#) на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2018 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от институциите, органите, службите и агенциите на Съюза и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Регламент (ЕО) № 45/2001 и Решение № 1247/2002/ЕО (Общ регламент за защитата на данните) (ОВ L 295, 21.11.2018 г.).

Основните задължения включват:

- предоставяне на информация на кандидата за възможностите за издирване на семейството и неговите права да поиска формуляра за издирване на семейството ⁽¹¹³⁾ и предоставяната подкрепа от национални и международни организации;
- предоставяне на подробна информация относно процеса на индивидуалното интервю, с акцент върху необходимостта от предоставяне на относима информация за установяване на компетентната държава от ЕС+, по-специално по отношение на семейните връзки;
- организиране на индивидуалното интервю с кандидата с цел проучване на семейните му връзки, местонахождението на членовете на семейството му и отношенията помежду им;
- оказване на съдействие на непридружените ненавършили пълнолетие и/или зависимите възрастни да се свържат с организации за издирване на семейства и да съберат необходимата информация, за да се направи оценка на висшия им интерес.

Въпреки че от държавите от ЕС+ не се изисква да включват организации трети страни, в РУУМ е определено изискване към органите да улесняват достъпа до организации за издирване на семейството и да предоставят формуляра за издирване на семейството. Ранното откриване и отдаване на приоритет на случаите на събиране на семейството са от съществено значение, като в идеалния случай се започва от скрининга. Ранното идентифициране дава възможност за бързо събиране на информация и попълване на формуляра, като се осигури на случаите, свързани със семейството, да се дава предимство в процеса на определяне на компетентността. Можете да прочетете повече за издирването на семейството в съответствие с РУУМ в [част II](#).

3.2.2. Издирване на семейството в държавата на произход или в трети държави

В случаите, когато са засегнати деца и/или непридружени ненавършили пълнолетие, когато има признаци, че членовете на семейството се намират в трета държава и е направена оценка, че е във висш интерес на детето да се започне издирване на семейството, се прилагат следните стъпки.

1. От детето се събира допълнителна информация. Индивидуалното интервю може да бъде ключова възможност за събиране на необходимата допълнителна информация за издирване на членовете на семейството, както и за по-нататъшна оценка на следващите стъпки и дали евентуалните резултати са във висш интерес на детето. По време на интервюто може да се събере конкретна информация като последното място на пребиваване на детето, мястото, където детето за последен път е виждало своите родители, имената или описанията на членовете на семейството и всякакви значими събития или места, свързани с разделянето на семейството. Тази информация е от жизненоважно значение за изграждането на

⁽¹¹³⁾ Член 22, параграф 1, алинеи 2 и 3 от РУУМ се възлага на ЕУАА да създаде формуляри и насоки относно издирването на семейството, като съдейства за прилагането на критериите, свързани със семейството, както те са определени в членове 25—28 и член 34 от РУУМ. Вж. ЕУАА, [Формуляр за издирване на семейството — пълнолетно лице](#), 2025 г. и ЕУАА, [Формуляр за издирване на семейството — дете](#), 2025 г.

ясна картина за обстоятелствата на детето и за насочването на процеса на издирване на семейството. Освен това при необходимост могат да бъдат организирани допълнителни срещи, за да се събере още информация в подкрепа на дейностите за издирване и да се гарантира, че всички взети решения са съобразени с висшия интерес на детето.

2. Възможно е също така да се събира относима информация от други лица. Ако детето пътува с братя или сестри или близки (които не се считат за отговорни за него в държавата членка), те може да предоставят допълнителна информация, с която детето не разполага. Възможно е детето да е споделило информация с други лица, с които е пътувало или с които е пребивавало. Събирането на информация от трети страни обаче следва да се извършва предпазливо и при спазване на правата на детето и висшия му интерес.
3. В събирането на необходимата информация могат да се включат и други участници. Това може да включва национални органи, като посолството на държавата от ЕС+ в третата държава, или други организации, които помагат за издирването на семейства. Тези участници може да са в състояние да улеснят усилията за издирване на семейството и следващите етапи от процеса, напр. проверката на семейните връзки. Поради това добре координираното **сътрудничество** също е много важно, за да се гарантира, че дейностите се предприемат по ефективен начин и при пълно зачитане на правата на детето. Принципите на **поверителност** и **защита на данните** трябва да се спазват стриктно в този контекст, като се отчита фактът, че детето е кандидат за международна закрила и нарушаването на тези принципи би могло потенциално да застраши членовете на семейството или детето.

След като бъдат намерени членовете на семейството, националните органи трябва да предприемат следните стъпки.

1. Проверка на семейните връзки. Това може да се извърши въз основа на документни доказателства, ако има такива, включително изявления на детето и членове на неговото семейство, които са били събрани по време на посещения на семейството от различни участници, пряк контакт и др. Могат да се използват и други доказателства, включително, ако е необходимо и като крайна мярка, ДНК тестове или кръвни изследвания.
2. При оценката на следващите стъпки и на резултатите от издирването на семейството трябва да се вземе предвид преди всичко висшият интерес на детето. Ако връзките бъдат потвърдени, тази оценка може да се извърши в рамките на процедурата за предоставяне на международна закрила и да бъде взета предвид в процеса на вземане на решение относно прилагането на международна закрила.

Етични съображения и предизвикателства при издирване на семейството

Етиката, която е в основата на доброволното участие

Издирването на семейството е съществен елемент от процеса на предоставяне на убежище, по специално за събирането на разделени семейства. Превръщането на издирването на семейството в задължителна административна задача обаче може да създаде етични дилеми. Организации като Мрежата за възстановяване на семейни връзки на Международното движение на Червения кръст и Червения полумесец (RFL) ⁽¹¹⁴⁾ действат на принципа, че търсенето на членове на семейството следва да произтича от искане и изразено желание от засегнатите лица да изяснят съдбата и местонахождението на своите близки, включително в случаите, когато са засегнати ненавършили пълнолетие, като същевременно се отчита техният висш интерес. Този принцип гарантира, че процесът на издирване зачита автономността и информираното съгласие на всички участващи страни. Ограниченията на мрежата RFL при взаимодействието с органите на ЕС във връзка с издирването се ръководят от хуманитарните им цели, начините на работа и спазването на основни принципи и стандарти. От решаващо значение е органите да спазват тези етични съображения и да гарантират, че участието в издирване винаги се основава на изрично изразено информирано съгласие (когато е уместно, с оглед на степента на зрялост на детето) или на правилно определяне на висшия интерес. Издирването на семейства в рамките на процеса на предоставяне на убежище е сложна задача с чувствителен характер, която изисква баланс между етичните съображения и практическите потребности.

Удовлетворяване на специалните потребности за закрила при издирването

При определянето на приоритета и неотложността на случаите на издирване трябва да се вземат предвид потребностите от защита както на кандидата, така и на членовете на неговото семейство. Специално внимание следва да се обърне на ненавършили пълнолетие, лица с увреждания или сложни медицински състояния и други уязвими групи. Например на пълнолетно лице, което търси разделено от семейството си дете, следва да се даде същото предимство, каквото на дете, намерено без придружаващ го пълнолетен. Пълнолетен, който не е в състояние да се грижи за себе си по една или друга причина (възраст, здравословно състояние, увреждане) също е в много уязвимо положение. Оценката следва да бъде задълбочена и да отчита непосредствената безопасност и дългосрочното благосъстояние на всички засегнати страни. Гарантирането, че тези случаи се разглеждат с необходимата чувствителност и неотложност, е от решаващо значение за защитата на уязвимите лица.

⁽¹¹⁴⁾ International Red Cross and Red Crescent Movement, Extension of the Restoring Family Links Strategy for the International Red Cross and Red Crescent Movement 2020-2030 (Международно движение на Червения кръст и Червения полумесец, Разширяване на стратегията за възстановяване на семейните връзки за международното движение на Червения кръст и Червения полумесец за периода 2020—2030 г.), октомври 2024 г., „Обосновка“, стр. 2—3, посетено на 8 ноември 2024 г. https://rcrcconference.org/app/uploads/2023/11/CoD24_RFL-Draft-Elements-EN.pdf; и Restoring Family Links code of conduct on data protection (Кодекс за поведение при възстановяването на семейни връзки във връзка със защитата на данните), 2016 г., посетено на 8 ноември 2024 г., <https://www.icrc.org/en/document/rfl-code-conduct>

Издирване в контекста на членове на семейството в широк смисъл и лица, полагащи грижи

Когато детето пристига с членове на семейството в широк смисъл или лица, полагащи грижи за него, е изключително важно да се вземе предвид емоционалното и психологическото въздействие на разделянето им. Макар тези лица да не са непосредствени членове на семейството, те могат да осигурят съществена емоционална подкрепа и стабилност за детето. Освен ако не са налице значителни рискове за закрилата на детето, следва да се избягва отделянето му от тези лица, полагащи грижи за него. Благосъстоянието на детето следва винаги да бъде първостепенно съображение, като се гарантира, че то има подкрепяща среда по време на процеса на предоставяне на убежище.

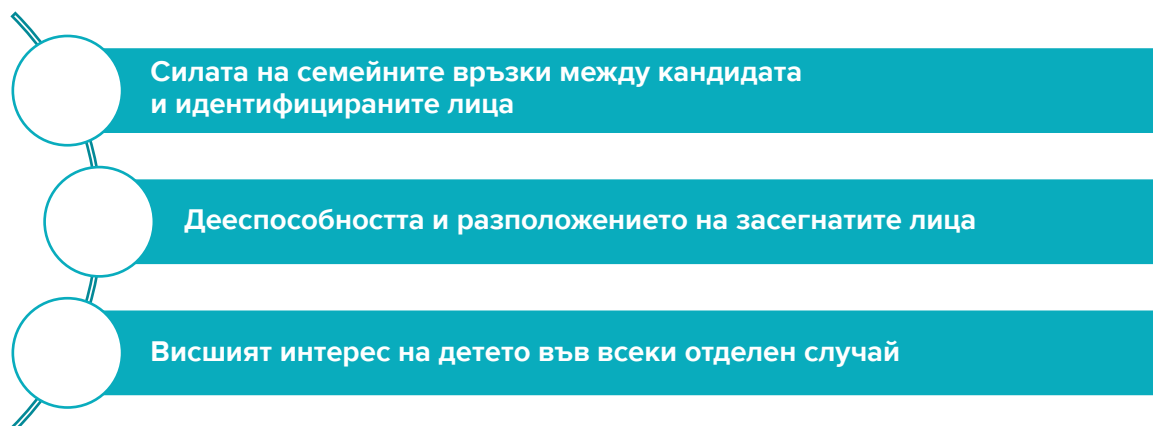
Значението на точното издирване на семейството за осиновяването

Ефективното издирване на семейството е особено важно за предотвратяване на настаняването на деца за осиновяване, когато техните биологични родители или други членове на семейството са живи и желаят да се съберат с тях. Погрешните стъпки при издирването могат да имат дълготрайни последици за децата, включително трайна загуба на семейни връзки. Поради това органите трябва да извършват щателно и точно издирване на семейството, за да гарантират, че децата няма да бъдат ненужно настанявани за осиновяване или в системи, освен когато са изчерпани всички средства за издирване и бъде счетено, че това е във висш интерес на детето. Този процес следва да включва проверка на статута и намеренията на биологичните родители и други близки, като се гарантира, че висшият интерес на детето се зачита при всички решения.

3.3. Резултати от издирването на семейството

В случаите, когато са засегнати деца, решението във връзка с резултата от издирването на семейството — независимо дали той води до събиране на семейството, възстановяване на семейните връзки или липса на контакт и събиране — се ръководи от задълбочена оценка на висшия интерес. Това решение обикновено се взема от представителя на детето в тясно сътрудничество с националните органи и съответните организации.

Тук е необходимо да се оценят следните елементи.

Оценката на висшия интерес не изисква да има официална процедура, но:

1. трябва да се извърши от обучен персонал ⁽¹¹⁵⁾;
2. резултатът от нея трябва да бъде документиран и информацията трябва да бъде достъпна за онези участници, за които тя е необходима, за да подкрепят детето по-нататък в процеса;
3. детето трябва да бъде поканено да участва активно в процеса, като споделя мнението и възгледите си относно евентуалното събиране на семейството.

Събирането на семейството, в зависимост от конкретните обстоятелства, би могло да се осъществи в държавата от ЕС+, в която се намира детето. Такъв може да бъде случаят например, когато се предприема събиране на семейството след решението за предоставяне на международна закрила на детето.

Събирането на семейството може да се осъществи и в друга държава от ЕС+. Например може да се установи, че е във висш интерес на детето да се събере с член на семейството, брат или сестра или роднина, законно пребиваващи в друга държава членка, която след това ще се счита за компетентната държава членка за разглеждането на молбата на детето ⁽¹¹⁶⁾.

Събирането на семейството може да се осъществи и в **държавата на произход или в трета държава**, в която се намира член на семейството, след като висшият интерес е надлежно определен и показва, че събирането е във висш интерес на детето.

По същия начин, както и при децата, решението във връзка с резултатите от издираването на семейството в случаи, засягащи зависими възрастни — независимо дали води до събиране на семейството, възстановяване на семейни връзки или липса на контакт — се основава на всеобхватна оценка на техния висш интерес и специфични потребности. Това решение се взема координирано с представителя на пълнолетното лице, националните органи и съответни организации, като се гарантира, че автономността и предпочитанията на пълнолетното лице се зачитат във възможно най-голяма степен.

⁽¹¹⁵⁾ Оценката на висшия интерес се извършва в консултация с настойника/представителя и с други участници в процеса на издираване (служби за издираване, участници, които може да са били във връзка със семейството в държавата на произход и т.н.).

⁽¹¹⁶⁾ В съответствие с член 22 от КПД „да издирават родителите или други членове на семейството на всяко дете бежанец с цел да получат информация, необходима за събирането му с членовете на неговото семейство“; а в член 10, параграф 3, буква а) от Директивата относно правото на събиране на семейството се предвижда, че държавите членки „разрешават влизането и пребиваването с цел събиране на семейството на негови родственици от първа степен по пряка възходяща линия, без да се прилагат изискванията на член 4, параграф 2, буква а) [от настоящата директива]“. В член 10, параграф 3, буква б) се определя, че това разрешение може да се прилага по отношение на „неговия законен настойник или всеки друг член на семейството, когато бежанецът няма родственици по пряка възходяща линия или такива родственици не могат да бъдат издиравани“.

3.4. Подкрепа и последващи действия след издирване на семейството

Процесът на издирване на семейството може да постави кандидата в затруднено положение по време на и без това стресовия период. Кандидатите, търсещи закрила на територията на ЕС+, често са преживели много трудни моменти, например напускане на дома, далече от семейството и приятелите, проблеми по време на пътуването. Определеният представител или настойник/попечител е ключова фигура, която подпомага детето или зависимото пълнолетно лице, ако случаят е такъв, по време на процедурата за издирване на семейството и след това. Такова назначение е като ключова процедурна защитна мярка ⁽¹¹⁷⁾.

Децата имат забележителна издръжливост; те са в състояние да се възстановят, да израстат по-силни и да намерят щастие отново, след като са преживели трудни ситуации или събития. В следващите раздели са очертани различни подходи и насоки за предоставяне на подкрепа и осигуряване на подходящи последващи действия, с акцент върху способстването за благосъстоянието на детето и трайното възстановяване.

Психосоциална подкрепа за детето по време на процеса на издирване на семейството

Децата, които преминават през процес на издирване на семейството, се оказват в ситуация, в която често не са сигурни относно местонахождението на членовете на семейството и дали все още са живи. Те могат също така да се тревожат за резултата от издирването и какво ще се случи по-нататък. Може да проявят признаци на дистрес, тревожност, безнадеждност и изолация. Осигуряването на подкрепа за психичното здраве и психосоциална подкрепа от най-ранните етапи на процеса може да спомогне за създаването на чувство за безопасност и спокойствие, което ще даде възможност на тези деца да се ориентират по-добре в новата си действителност. От решаващо значение е те да не се чувстват изоставени или сами по време на този процес.

Контролен списък: психологическа подкрепа в хода на издирването на семейството

Следвайки този контролен списък, лицата, полагащи грижи, и специалистите могат да подкрепят деца в затруднено положение, като им помагат да се справят с трудни ситуации с издръжливост и емоционална устойчивост.

Изграждане на отношения на доверие

- ☐ Изградете доверие, за да помогнете на децата да се чувстват в безопасност и подкрепени.
- ☐ Създайте среда, в която децата се чувстват спокойни да разкриват своите преживявания и чувства.

⁽¹¹⁷⁾ Комитет на ООН по правата на детето, [Общ коментар № 6 \(2005 г.\): Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin \(Третиране на непридружени и отделени от семействата си деца извън държавата им по произход\)](#), CRC/GC/2005/6, 1 септември 2005 г., т. 21.

Насърчаване на здравословни механизми за справяне

- ☐ Подкрепяйте децата в управлението на стреса и поддържането на емоционалната устойчивост (напр. чрез упражняване на осъзнатост).
- ☐ Използвайте стратегии, например контролиране на емоциите и хумор, за да насърчите положителна нагласа.
- ☐ Насърчавайте изразяването на положителни емоции чрез използване на различни подходи, например творчески дейности.
- ☐ Давайте възможности на децата да се изразяват, без да ги принуждавате да изживяват отново отрицателни преживявания (напр. писане на стихове).

Насърчаване на приемането на ситуацията

- ☐ Насочване на децата към разбирането и справянето с техните обстоятелства по конструктивен начин.
- ☐ Подчертаване, че приемането е свързано със справяне с проблемите, а не със смирение.

Насърчаване на чувство за надежда

- ☐ Насърчавайте децата да очакват по-добро бъдеще, като същевременно поддържате реалистични очаквания.
- ☐ Намерете равновесието между подхранването на надеждите за бъдещето и управлението на очакванията въз основа на реалната ситуация. Това равновесие следва да се поддържа внимателно, за да се осигури, че надеждата ще продължи да се корени в това, което е реално постижимо.
- ☐ Използвайте надеждата като инструмент, за да помогнете на децата да се възстановят и да си възвърнат щастието след сполетялото ги нещастие.

Общуване с внимание и чувствителност

- ☐ **Спазвайте границите.** Избягвайте да принуждавате децата да обсъждат неудобни теми и уважавайте нуждата им от повече време, ако не са готови да споделят.
- ☐ **Отнасяйте се с уважение.** Проявявайте същото уважение и честност, както към възрастните. Избягвайте да давате нереалистични обещания.
- ☐ **Бъдете чувствителни.** Използвайте тон на загриженост и обикновен език, който децата могат лесно да разберат.
- ☐ **Наблюдавайте и идентифицирайте дистреса.** Наблюдавайте за признаци на дистрес или поведение, което може да изисква специализирана помощ.

□ **Осигурете възрастова и културна уместност.** Адаптирайте отношението си спрямо възрастта и културната среда на детето, като отчитате, че дори децата, които изглеждат зрели, се нуждаят от съобразени с възрастта емоционални реакции ⁽¹¹⁸⁾. Обмислете възможността за наемане на културни медиатори, които да действат като мост между децата и органите, като спомагат за улесняване на комуникацията и разбирането чрез тълкуване не само на езика, но и на културните нюанси. Тяхното участие може значително да подобри комуникацията чрез преодоляване на езиковите бариери и осигуряване на културна чувствителност.

В случаите на подкрепа след издирване на семейството и последващи действия зависимите възрастни се нуждаят от помощ, която е внимателно съобразена с техните специфични потребности, като се има предвид, че универсалният подход може да не е ефективен. След като са оставили зад гърба си познатите системи за подкрепа, общности и понякога семейства в широкия смисъл, тези лица са изправени пред предизвикателството да се интегрират в ново общество, като същевременно носят емоционалната тежест на продължителното разделяне от семейството.

Препоръчително е да се назначи подкрепящ служител по случая или социален работник, който да може да предоставя индивидуални насоки, заедно с настойника, за да се осигури всяко лице да се чувства наистина подкрепяно. Индивидуално адаптираната психосоциална подкрепа, насочена към удовлетворяване на уникалните емоционални, психични и културни потребности, може да повиши издръжливостта. Това се постига чрез признаване и реагиране на индивидуалните им преживявания, което спомага за смекчаване на усещането за тревожност, изолация и несигурност. Този персонализиран подход, основан на съобразени с културата стратегии за комуникация и справяне, насърчава постепенното усещане за устойчивост и благосъстояние, като дава възможност на зависимите възрастни да реагират по-добре на ситуацията.

Практически съвет

Визуални средства за изразяване на емоции

За да се помогне на децата да се ориентират в чувствата си и да се намали объркването им, от съществено значение е да се използват визуални средства, а разговорите да бъдат съобразени във възможно най-голяма степен с интересите на детето. Тези методи не само улесняват комуникацията, но и помагат на децата да обработват емоциите си по безопасен и структуриран начин. Ето няколко предложения:

1. **Карта на семейната мрежа.** Създайте заедно с кандидата карта на семейната мрежа. Това визуално представяне може да съдържа рисунки или снимки на членове на семейството с връзки, които помагат на кандидата да визуализира структурата на семейството си. Това може да бъде успокояващо напомняне за близките му и начин за обсъждане на чувствата му във връзка с раздялата или събирането.

⁽¹¹⁸⁾ EUAA, [Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection](#): (Насоки относно психичното здраве и благосъстоянието на кандидатите за международна закрила) [Part II – for those working in the first line \(Част II – за работещите на първа линия\)](#), 2024 г.

2. **Създаване на житейски път/биография.** Работете с кандидата, за да разработите житейски път или биография. Това може да включва ключови събития в живота му, значими спомени и междинни етапи. Тази дейност дава възможност на детето да говори за изчезналите си родители и за емоциите си, свързани с тези спомени. Това може да бъде безценен инструмент за признаване и утвърждаване на чувствата им.
3. **Колела или карти за емоциите.** Използвайте колела или карти за емоциите, за да помогнете на кандидата да определи и формулира чувствата си. Тези инструменти могат да бъдат особено полезни за по-малки деца или за тези, които трудно изразяват устно емоциите си. Като посочват или избират изображения, които изразяват различни емоции, децата могат по-лесно да комуникират своите чувства.
4. **Разказване на истории и арт терапия.** Насърчавайте кандидата да споделя истории или да създава творби на изкуството, които отразяват преживяванията и емоциите му. Това творческо изразяване може да бъде мощен начин за тях да обработват сложни чувства и преживявания като загуба, страх и надежда.
5. **Интерактивни дневници.** Осигурете на кандидата интерактивен дневник, в който той може да рисува, пише или използва стикери, за да изразява мислите и чувствата си. Това може да бъде едно частно пространство за самоанализ или съвместна дейност с настойника или съветника.

Съчетаване на физически дейности с управление на стреса

Включването на физически дейности и техники за управление на стреса може допълнително да подпомогне емоционалното благосъстояние на децата.

1. **Уроци по спорт и музика.** Съдействайте за записването или участието в спортни или музикални дейности като форма на разсейване и физическо освобождаване. Обяснете как тези дейности могат да спомогнат за намаляване на стреса, подобряване на настроението и създаване на чувство за постигнат успех.
2. **Упражнения за осъзнатост и релаксация.** Повишете осведомеността относно значението и полезността на техниките за отдых и значението на поддържането на осъзнатост. Тези практики могат да им помогнат да управляват стреса и тревожността, като предоставят средства, които могат да използват в трудни ситуации.
3. **Йога и игри с движение.** Въведете йога или игри въз основа на движения, които съчетават физическа активност с релаксация. Тези дейности могат да бъдат забавни и полезни, като помагат за освобождаване на енергия и успокояване на мисленето.

Механизми за справяне с проблемите от културен и религиозен характер

Помагането на децата да поддържат своите културни и религиозни практики може да бъде ключов източник на спокойствие и устойчивост.

1. **Истории и традиции с културен характер.** Ангажиране на децата да разказват истории или културни традиции, свързани с произхода им. Това може да им помогне да се почувстват свързани със своето наследство и да им даде чувство за идентичност и приемственост.
2. **Подкрепа за религиозни практики.** Помощ за децата да практикуват религията си, независимо дали чрез молитва, посещаване на храмови служби или други ритуали. Разбирането и зачитането на тези практики може да осигури стабилна основа и чувство за общност, особено в нова среда.
3. **Балансиране на културите.** Насочвайте децата към постигането на равновесие между първоначалните им културни практики и тези в новото общество. Това може да включва обсъждане на начините, по които те могат да съчетаят традициите и обичаите на двете култури по начин, който усещат като удобен и съдържателен за тях.

Имайте предвид, че макар всички гореизброени дейности да са ценни, те следва да се провеждат само от лица **с подходящо ниво на експертен опит**. Дейности като спорт, уроци по музика или лесни творчески задачи могат да бъдат ръководени от членове на общността или съветници. Но по-специализирани дейности, като например арт терапия или терапии за справяне с травми, трябва да бъдат провеждани **от обучени специалисти**. Участието в дейности, надхвърлящи собствения експертен опит, може потенциално да навреди, особено ако детето преживява криза. От решаващо значение е да се следват тези насоки, за да се осигури безопасността и благосъстоянието на децата.

Свързана публикация на EUAA

За по-подробна информация вж. EUAA, *Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection* (Насоки относно психичното здраве и благосъстоянието на кандидатите за международна закрила), [Part II – for those working in the first line \(част II – за работещите на първа линия\)](#) и [Part III – Toolbox to support those working in the first line \(част III – Инструментариум в подкрепа на работещите на първа линия\)](#), 2024 г.

3.4.1. Последващи действия

За да бъдат ефективни последващите действия, от решаващо значение е да се осигури непрекъснатата подкрепа и ясна комуникация с кандидата и неговото семейство във връзка със следващите стъпки в процеса. Опитът показва, че редовните контакти между

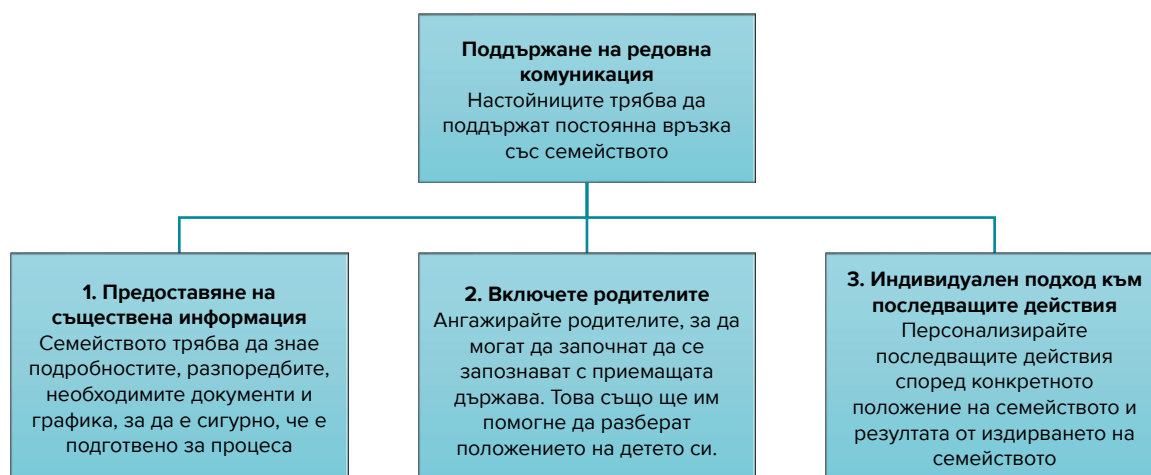

настоятника или представителя и членовете на семейството по време на процедурите за издирване или събиране на семейството могат да имат значителна полза за резултата. Включването на семейството в тези процедури може да облекчи напрежението за кандидата и да помогне за управление на очакванията на семейството. При нарушения в обичайните средства за комуникация, може да се използва световната мрежа RFL на Червения кръст и Червения полумесец ⁽¹¹⁹⁾.

Във всички случаи последващите действия трябва да бъдат съобразени с потребностите на конкретния случай въз основа на:

- i. положението на кандидата;
- ii. семейството; и
- iii. резултата от издирването на семейството.

Фигура 3. Последващи действия — основни действия

По-долу са разгледани подробно видовете действия, които могат да бъдат предприети **за адаптиране** на подкрепата според различните ситуации.

Ако е решено събирането на семейството да се осъществи в трета държава

Ясно съобщаване на следващите стъпки. От полза за държавата членка е да съобщава ясно какъв е процесът и стъпките, които ще бъдат предприети за прехвърлянето и при пристигането. Предоставянето на подробна информация за следващите стъпки — и споделянето ѝ с лицето и семейството му — може значително да намали тревожността и несигурността. Информацията относно положението на лицето, в т.ч. предприетите спрямо него действия и мерки на

настоящото място, следва да го придружава по време на преходния период към

⁽¹¹⁹⁾ Директорията на националните дружества на Червения кръст и Червения полумесец. <https://www.ifrc.org/national-societies-directory>, посетено на 7 ноември 2024 г. МКЧК, „Свържете се с нас“, уебсайт на МКЧК, без дата, посетено на 7 ноември 2024 г., <https://familylinks.icrc.org/directory>.

събиране с членове на семейството. Това осигурява за приемащите органи да са запознати с всички специфични потребности, които лицето може да има, което дава възможност за подходящи грижи и подкрепа.

Информирание на детето за процеса на прехвърляне. Ако представителят разполага с информация за това какво ще се случи след като детето/членът на семейството пристигне в третата държава, той следва да я сподели с кандидата и неговото семейство. Когато знаят какво да очакват, това може да им помогне да се чувстват по-сигурни и подготвени за прехода.

Подготовка на кандидата за прехода. Подгответе кандидата за новата му среда. Това означава практическа и емоционална готовност. Представителят може да помогне на кандидата да разбере културните различия, езиковите бариери — ако има такива — и какво да очаква в новия си дом. Тази подготовка може да включва ролеви сценарии, запознаване с обичаите и практиките в новата държава и преодоляване на евентуални страхове или притеснения.

Интеграция и социална подкрепа. Улесняването на интеграцията на кандидата в новата семейна среда е от съществено значение за дълготрайното му благосъстояние. Представителят може да работи с местни организации за организиране на социални дейности, образователна подкрепа и групи от връстници, които могат да помогнат на детето да изгради чувство за принадлежност и общност в новата среда.

Наблюдение и докладване. Редовното наблюдение и докладване относно напредъка и благосъстоянието на детето са от решаващо значение. Това гарантира, че всички проблеми се решават своевременно и че кандидатът продължава да получава необходимата подкрепа. Представителят следва да поддържа връзка със съответните органи и организации, участващи в грижите за детето.

Ако бъде взето решение за събиране на семейството в приемащата държава на детето

Ясно съобщаване на следващите стъпки. Важно е настойникът или представителят да съобщят за процеса и действията, които ще бъдат предприети след пристигането на семейството. Предоставянето на подробна информация за това какво е необходимо и какво ще се случи след това може значително да намали тревожността и несигурността на детето.

Например от съществено значение е семейството да бъде информирано за всички разпоредби, необходими документи, разноски и очакваната продължителност на процедурата. Освен това, като бъдат насочвани и подкрепяни членовете на семейството, детето не се чувства толкова обременено да управлява всичко самостоятелно и така се облекчава евентуалното чувство за отговорност, което би могло да изпита по отношение на потенциални трудности, с които може да се сблъска семейството.

Подготовка на кандидата/члена на семейството за прехода. Подгответе кандидата за промените, които ще настъпят в живота му, след като членът на семейството му пристигне. Настойникът или представителят може да помогне на детето да разбере, че степента на

собствената му интеграция в страната може да се различава напълно от тази на семейството му, след като то пристигне в новото общество. Семейството ще трябва да се запознае с напълно нова култура и общество, докато детето може например вече да говори местния език, да познава правилата и да си е създадо приятели. Това ще повлияе върху динамиката в семейството. Тази подготовка може да включва ролеви сценарии и справяне с евентуалните страхове или опасения, които детето може да има. За да се сведе до минимум „разликата в интеграцията“ между детето и членовете на семейството му след като бъдат събрани в приемащата държава, може също така да е от полза да бъдат включени родителите в развитието на детето, ако това е в негов висш интерес. Това ще е в помощ както на семейството, така и на кандидата, за да се запознаят с традициите и ценностите на приемащата държава, включително с процеса на интеграция.

Постоянна емоционална подкрепа. Емоционалната подкрепа не следва да се прекратява при пристигането на члена(овете) на семейството в приемащата държава. Наличието на подкрепа от настойника или представителя по време на определен преходен период (напр. в продължение на няколко седмици/месеца) може да бъде от полза, за да се даде възможност за правилно приспособяване спрямо новата динамика в семейството. Това може да се осъществява чрез организиране на първоначални видеоразговори или кратки посещения през първите няколко месеца.

Наблюдение и докладване. Редовното наблюдение и докладване относно напредъка и благосъстоянието са от решаващо значение. Това гарантира, че всички проблеми се решават своевременно и че кандидатът продължава да получава необходимата подкрепа. Настойникът или представителят следва да поддържат връзка със съответните участващи органи и организации.

Ако решението е да се възстанови връзката със семейството без събиране

Улесняване на комуникацията. От съществено значение е да се улесни редовната комуникация между кандидата и неговото семейство. Това може да става с телефонни обаждания, видео чатове и писмени съобщения. Представителят следва да съдейства за създаването и поддържането на тези канали за връзка.

Емоционална подкрепа и насоки. Кандидатът може да се нуждае от постоянна емоционална подкрепа, за да се ориентира в сложните аспекти на поддържането на връзка със семейството си, докато същевременно остава физически отделен от него. Важно е да се предоставят насоки за това как да се поддържат пълноценни отношения въпреки разстоянието и да се помогне на детето да обработи всички смесени чувства, които може да изпитва.

Проучване на бъдещи възможности. Представителят може също така да съдейства за проучване на потенциални бъдещи възможности за събиране или посещения, като създаде у детето чувство на надежда и дългосрочна перспектива. Това може да включва да се държи детето в течение за всякакви промени в положението или правния статут на семейството, които биха могли да направят възможно бъдещото му събиране.

Ако не е възможно нито събиране, нито възстановяване на връзката

Развиване на мрежа за подкрепа. От решаващо значение е да се насочат усилията към изграждането на силна мрежа за подкрепа на детето на настоящото му място. Това включва установяване на връзки с местните социални служби, образователни институции и общностни групи, които могат да предложат подкрепа и стабилност.

Създаване на чувство за принадлежност. Органите следва да работят в помощ на кандидата да развие чувство за принадлежност и идентичност в своята нова среда. Това може да включва участие в културни и развлекателни дейности, формиране на приятелски взаимоотношения и взаимодействие с местните общности.

Планиране на дългосрочни грижи. Осигуряването на ясен план за дългосрочни грижи е от съществено значение. Това включва сътрудничество със съответните органи за осигуряване на правния статут на кандидата, условия за полагане на грижи, в т.ч. настаняване, възможности за образование и достъп до медицински грижи, и други необходими услуги.

Психологическа и емоционална подкрепа. Предоставянето на последователна психологическа и емоционална подкрепа е от първостепенно значение. Кандидатът може да се нуждае от консултации или терапия, за да обработи преживяванията си и да се справи с липсата на връзка със семейството. От ключово значение е да се улесни достъпът до тези услуги и да се осигури непрекъсната емоционална подкрепа.

Акцент върху издирването на семейството: когато се установи, че член на семейството е починал

Когато се установи, че издирван член на семейството е починал, от решаващо значение е към положението да се подходи със съпричастност, достойнство и спазване на международно признати стандарти. В настоящия раздел се предоставят насоки относно необходимите стъпки, които трябва да се предприемат в такива случаи, като се гарантира, че семействата получават подкрепата, от която се нуждаят, и че към идентифицирането на починалия се подхожда професионално и етично.

1. Чувствителна комуникация със семействата

Семействата трябва да бъдат уведомени своевременно и внимателно, когато бъде идентифициран починал член на семейството. Съобщаването следва да се извърши от специалисти и да бъде ясно, със съпричастност и съобразено с изискванията за закрила, като се осигури семействата да разбират следващите стъпки. Това включва предоставяне на подробна информация относно възможността за репатриране на тленните останки и зачитане на предпочитанията на семейството през този труден период.

2. Признаване на правата и потребностите на семействата

Семействата на починало лице следва незабавно да получат подкрепа и да бъдат насочени към специализиран персонал. Трябва да се отдава предимство на техните емоционални и юридически потребности и трябва да има въведени протоколи за предоставяне на специализирана подкрепа. Това може да включва улесняване на достъпа до визи, така че членовете на семейството да могат да посетят, да отдадат почитта си и да се включат в ключови процеси, като винаги се гарантира, че правата им се зачитат в пълна степен и непрекъснато.

3. Административна подкрепа и правно признаване

За намаляване на административната тежест върху семействата националните органи следва да издават декларация за предполагаема смърт, която се признава в чужбина. Това може да помогне на семействата да се ориентират в сложни правни процеси и да придвижват напред нещата без ненужни забавяния или пречки, особено когато приключването на изискваните по закон действия е от решаващо значение за психологическото им възстановяване.

4. Транснационално сътрудничество за защита на семейството

Международното сътрудничество е от съществено значение за подкрепата за семействата на починали. В това транснационално сътрудничество трябва да се отдава приоритет на хуманитарните нужди и да се осигури защита на личните данни и достойнството на починалия и неговото семейство.

Управление на риска в хода на издирване на семейството

В хода на процеса на издирване на семейството могат да възникнат различни рискове за детето, докато се чака резултатът. Ефективните стратегии за управление на риска са от съществено значение за гарантиране на благосъстоянието на детето през този период. В таблицата по-долу са обобщени основните рискови фактори и съответните мерки за тяхното смекчаване. Като се признава уникалността на всеки отделен случай, преди издирването следва да се извърши подходяща оценка на риска, която може да бъде коригирана, ако възникнат нови рискове.

Таблица 1. Управление на рисковете при издирване на семейството

Рисков фактор	Описание	Управление
Психологически стрес	Несигурността и тревожността във връзка с резултата от издирването на семейството могат да доведат до значителен психологически стрес за детето.	От решаващо значение е да се гарантира, че на разположение на кандидата има доверено лице като настойник/попечител, който може да предложи постоянна подкрепа и емоционална сигурност. Освен това е добре да се осигури достъп до дейности, които благоприятстват психичното здраве и благосъстояние, като съдействат за емоционалната устойчивост. Предоставяйте редовна психосоциална подкрепа и, когато е приложимо, консултации. Създавайте стабилна и уверена среда.
Невярна информация	Възможно е кандидатът да получи неточна или подвеждаща информация относно процеса на издирване на семейството, което да доведе до напразни надежди (или обратно — нежелание да участва в процеса на издирване) или до дистрес.	Поддържайте прозрачна и честна комуникация. Осигурете всяка предоставена информация да бъде точна и проверена и да подготвя кандидата за всякакъв възможен резултат. От съществено значение е цялата информация да се проверява старателно и да се съобщи по прозрачен начин на всички засегнати страни. Важно е също така служителите да признават когато не разполагат с определена информация. В такива случаи те следва ясно да посочат това, като същевременно се ангажират впоследствие да предоставят необходимата информация, веднага щом тя стане налична. Изпълнението на тези ангажименти е от решаващо значение, тъй като укрепва доверието в хода на целия процес.
Липса на поверителност	Възможно е чувствителна информация за кандидата да бъде разкрита в процеса на издирване, което да доведе до нарушаване на неприкосновеността и потенциални вреди.	Информирайте кандидата за принципа на поверителност. Прилагайте строги мерки за защита на данните, за да е гарантирана сигурността на цялата лична информация. Провеждайте редовен одит и актуализиране на протоколите за сигурност, за да се предотврати неразрешен достъп.

Рисков фактор	Описание	Управление
Дискриминация и стигматизация	Кандидатът може да бъде подложен на дискриминация или стигматизация в текущата му среда, особено ако се знае неговият произход или личните му обстоятелства.	Насърчавайте приобщаваща и подкрепяща среда. Учете всички участващи страни, включително връстниците, за това колко е важно да се отнасят с уважение, съпричастност и достойнство един към друг. Осведомявайте ги чрез редовни сесии с деца относно отрицателното въздействие на стигматизацията.
Емоционална изолация	Кандидатът може да се чувства изолиран и самотен, докато чака, особено ако се намира в нова и непозната среда.	Насърчавайте социалното взаимодействие и формирането на подкрепящи отношения с връстниците. Осигурете възможности за участие в дейности в общността и изграждане на връзки.
Физическа безопасност — трафик на хора и експлоатация	Деца и зависимите възрастни могат да бъдат уязвими от трафика на хора и експлоатацията, особено ако няма адекватен надзор, докато чакат резултат от издирването на семейството. Освен това излагането им на физическа опасност се увеличава, ако местоположението или самоличността им бъдат узнати от злонамерени страни като трафиканти или преследвачи.	Опазвайте поверителността на местонахождението и самоличността на кандидата до вземането на решение за събиране на семейството. Ако бъдат установени рискове като укриване, трафик на хора или експлоатация, взаимодействайте със защитени центрове докато се чака събирането на семейството. Осигурете непрекъснат надзор и наблюдение, като същевременно си сътрудничите с организации за борба с трафика на хора за предоставяне на допълнителна закрила, в т.ч. сесии за повишаване на осведомеността относно рискове като трафика на хора и експлоатацията.

Рисков фактор	Описание	Управление
Прекъсване на образованието	Несигурността относно бъдещето на детето може да наруши процеса на образование и учене.	Поддържайте редовния учебен ред на детето и при необходимост предоставяйте допълнителна академична подкрепа, особено ако детето се интегрира в нова езикова среда. Осигурете удовлетворяване на образователните потребности на детето, независимо от текущия процес на издирване на семейството. Разговаряйте с учителя(ите) му, за да ги запознаете със стресовия период, пред който е изправено понастоящем детето.
Здравни въпроси	Стресът и несигурността могат да се отразят отрицателно върху физическото здраве и да доведат до проблеми като лошо хранене, нарушения на съня или психосоматични симптоми.	От съществено значение са редовните медицински прегледи и достъпът до медицински грижи. Насърчавайте здравословен начин на живот с балансирано хранене, физическа активност и достатъчна почивка.

4. Добри практики и методи за издирване на семейството

4.1. Добри практики за дейности по издирване на семейството

За ефективни действия за издирване и събиране на семейството в оперативни дейности на терен е необходимо да се прилагат добри практики, които осигуряват обстойни и координирани ответни мерки с участието на няколко заинтересовани страни.

Служителите на органа за предоставяне на убежище често разчитат на решаващата подкрепа от неправителствени организации. Тези партньорства дават възможност за обединяване на ресурси, знания и експертен опит, като по този начин се повишава цялостната ефективност на усилията за издирване на семейството. Като работят заедно, тези организации могат да предложат по-добре координирани и всеобхватни ответни мерки, които в крайна сметка да доведат до по-успешни резултати при събирането на семействата и възстановяването на стабилността в живота на разселените лица.

Службите на мрежата RFL ⁽¹²⁰⁾ подчертават значението на защитата на хуманитарния мандат на мисията на RFL. Тя запазва поверителността за семействата, които се ползват от услугите на RFL. Необходимо е включването на членовете на семейството да бъде в сърцевината на действията, когато се пристъпва към издирване и събиране на семейството, и тяхното желание трябва да бъде уважено. Мрежата RFL също така насърчава редовната комуникация между детето и неговото семейство според наличните средства и интересите/потребностите на страните, като част от подготовката за процеса на събиране на семейството.

Освен това изключително важна добра практика е **предоставянето на съобразена с нуждите правна и логистична подкрепа**. Добра практика е кандидатът да получи информация за услугите на ВКБООН за събиране на семейството ⁽¹²¹⁾, които предоставят важна **правна помощ** и насоки в често сложния процес по събиране на семейството, като същевременно работят в тясно сътрудничество с националните правителства за ускоряване на разглеждането на тези случаи. Друга добра практика е да се ползва специализиран трансграничен експертен опит, пример за което е Международната социална служба (ISS) ⁽¹²²⁾, която предоставя **всеобхватни услуги**, включително правни съвети, социална дейност и застъпничество, по-специално за семейства, разделени от националните граници.

Освен това от решаващо значение е включването на **логистична и практическа подкрепа**, както това прави Международната организация за миграцията (MOM) ⁽¹²³⁾.

⁽¹²⁰⁾ Повече информация може да бъде намерена онлайн на адрес <https://familylinks.icrc.org/>, уебсайт на Международния комитет на Червения кръст, посетен на 8 ноември 2024 г.

⁽¹²¹⁾ Повече информация може да бъде намерена онлайн на адрес <https://help.unhcr.org/faq/how-can-we-help-you/family-reunification/>, уебсайт на ВКБООН, без дата, посетен на 8 ноември 2024 г.

⁽¹²²⁾ Повече информация може да бъде намерена на адрес <https://iss-ssi.org/>, уебсайт на ISS, без дата, посетен на 8 ноември 2024 г.

⁽¹²³⁾ Повече информация може да бъде намерена на адрес <https://www.iom.int/movement-assistance>, уебсайт на MOM, без дата, посетен на 8 ноември 2024 г.

Сред добрите практики на MOM са предлагане на услуги за издирване на семейства, координиране на организацията на пътувания и предоставяне на необходимата правна и логистична помощ за ефективно събиране на семействата.

4.2. Технически инструменти за издирване на семейството

Когато вниманието се съсредоточава конкретно върху инструменти и платформи, предназначени за кандидатите, целта е да се преодолеят уникалните предизвикателства, пред които те са изправени, като разделянето от семейството по време на миграцията, загубата на връзка поради разселването и сложността на правните процеси за събиране на семейството. В контекста на международната миграция информацията е разпръсната в различни държави, което усложнява усилията за издирване на изчезнали лица. Платформите за събиране на данни са изправени пред предизвикателства като в случая на възрастни, които не разкриват местонахождението си, или непридружени деца, които изчезват от приемните центрове. Международните организации като ВКБООН и Червения кръст са предпазливи по отношение на предоставянето на чувствителна информация, което би могло да застраши безопасността. Освен това липсата на правна уредба за споделянето на данни между държавни и недържавни участници възпрепятства идентифицирането на липсващи лица, особено в случаите, когато са включени неидентифицирани органи, а експертите в областта на криминалистиката изискват съдебно разрешение, за да предоставят информация.

Мрежата RFL, която се координира от Централната агенция за издирване към МКЧК, предлага безплатни и поверителни услуги на лица, които търсят изчезнали близки или желаят да информират своите семейства за местонахождението си. Мрежата използва цифрови инструменти и платформи за управление на случаите и издирване на изчезнали лица.

През 2021 г. Интерпол стартира I-Familia⁽¹²⁴⁾ — база данни, която дава възможност на семействата да предоставят ДНК проби при строги предпазни мерки за защита.

По-долу са представени основните инструменти и платформи, които са от особено значение за кандидатите.

⁽¹²⁴⁾ Интерпол, „I-Familia“, уебсайт на Интерпол, без дата, посетен на 7 ноември 2024 г., <https://www.interpol.int/How-we-work/Forensics/I-Familia>.

Организация	Платформа	Описание	Основни характеристики
Международно движение на Червения кръст и Червения полумесец (служба RFL)	Възстановяване на семейните връзки, https://familylinks.icrc.org/	МКЧК и националните дружества на Червения кръст и Червения полумесец управляват тази платформа и помагат на търсещите убежище и бежанците да се свържат с членове на семейството, с които са били разделени от конфликти, миграция или бедствия. Платформата позволява на физическите лица да намерят най-близката служба на МКЧК за достъп до услугата на мрежата RFL и/или достъп до онлайн услуги, когато такива са налични. Услугата на мрежата RFL в много случаи предлага услуга по изпращане на важни документи от една държава в друга, което може да е от голямо значение като част от процеса на подготовка за събиране на семейството. Тази платформа включва и услугата „Trace the Face“ („Издирване по снимка“), която е съобразена специално с мигрантите и търсещите убежище. Лицата, които търсят свои близки, могат да публикуват своя снимка на уебсайта с цел да бъдат разпознати от членове на семействата им и да установят контакт със семейството си чрез бюро на МКЧК.	Глобален обхват: действа в множество държави, като я прави достъпна за търсещите убежище по целия свят. Персонална подкрепа: местните дружества на Червения кръст и Червения полумесец предлагат пряка помощ за издирване и свързване със семействата. Неприкосновеност и сигурност: дава се предимство на безопасността и поверителността на търсещите убежище, което е от решаващо значение в случаи на уязвимости.
	Услугата „Издирване по снимка“, https://tracetheface.familylinks.icrc.org/?lang=en		

Организация	Платформа	Описание	Основни характеристики
Refugees United	REFUNITE, https://refunite.org/	REFUNITE е мобилна и онлайн платформа, специално предназначена да помага на бежанци и търсещи убежище да намерят липсващи членове на семейството. Потребителите могат да създадат анонимен профил и да търсят членове на семейството, като използват налична информация като имена, местонахождение и други идентификационни данни.	Достъпност: оптимизирани за мобилни устройства и зони с ниска скорост на предаване на информация, което ги прави достъпни за търсещи убежище, които може да имат ограничен достъп до интернет. Анонимност: защитава самоличността на потребителите, като позволява на търсещите убежище да търсят членове на семейството си, без да се излага на риск тяхната безопасност. Услугите, базирани на SMS, предоставят възможност за търсене чрез SMS, която е особено полезна в райони с ограничена интернет свързаност.

Организация	Платформа	Описание	Основни характеристики
Интерпол	I-Familia, https://www.interpol.int/How-we-work/Forensics/I-Familia	I-Familia е иновативна ДНК база данни, създадена от Интерпол през 2021 г. в помощ на идентифицирането на изчезнали лица чрез съпоставяне с ДНК на семейството.	Съпоставяне с ДНК на семейството: позволява на роднини на изчезнали лица да предоставят ДНК проби за сравняване с неидентифицирани човешки останки. Глобален обхват: достъпна е за правоприлагащите органи по целия свят във връзка с идентифицирането на изчезнали лица и жертви на бедствия. Неприкосновеност и сигурност: действа се със строги гаранции за защитата на чувствителна генетична информация. Допълнение към съществуващите системи: работи успоредно с други платформи по случаи, при които не са налични преки ДНК профили на изчезнали лица, но могат да бъдат идентифицирани членове на семейството.

4.3. Обзор на използваните методи

В настоящата таблица е представен неизчерпателен обзор на използваните методи за издирване на семейството, като са очертани основните участващи заинтересовани страни и предимствата и предизвикателствата, свързани с всеки подход.

Методи	Кой участва (в т.ч. недържавни субекти)	„За“	„Против“
Интервю с детето	Социални работници, служители по закрила на детето, настойник/представител, психолози, неправителствени организации (НПО), междуправителствени организации (МПО) и международни правителствени организации.	Непосредствено разбиране за преживяното от детето; изгражда доверие.	Детето може да е емоционално засегнато или да му е трудно да си припомни или да предостави подробна информация. Поради това следва да се положат усилия за ограничаване на броя на интервютата, които биха могли да бъдат потенциално травмиращи за детето.
Интервю с членове на семейството	Социални работници, служители по закрила на детето, настойници/представители, психолози, НПО, МПО.	Предоставя подробна история на семейството и контекст. Създава се пряка връзка; дава възможност за незабавна проверка на информацията.	Възможно е да е трудно да се установи местонахождението на членовете на семейството; съществува риск от предоставяне на непълна или пристрастна информация. Потенциалните рискове във връзка със закрилата на детето трябва да бъдат внимателно анализирани, за да се гарантира безопасността и благосъстоянието на детето. Да бъде внимателно обмислено.

Методи	Кой участва (в т.ч. недържавни субекти)	„За“	„Против“
Използване на национални бази данни/регистри в приемащата държава	Държавни агенции, имиграционни служби, правоприлагащи органи, НПО.	Достъпни и често изчерпателни; полезни за потвърждаване на правния статут и историята.	Може да има ограничения във връзка с неприкосновеността на данните; може да не е включена цялата относима информация. Процедурите за получаване на достъп до тях може да са продължителни.
Използване на бази данни/регистри в други държави от ЕС+	Правителствени агенции, правоприлагащи органи, институции на ЕС, НПО.	Кръстосаните проверки увеличават шансовете за успех; може да се проследи движението през границите.	Ограничения за обмяна на данни между държавите; потенциални езикови бариери; може да не е включена цялата относима информация.
Използване на бази данни/регистри в държавата на произход/регистри в други държави	Правителствени агенции, международни организации, посолства, консулства, НПО.	Разширява търсенето в световен мащаб; полезно в случаите на диаспора.	Макар да е ценна възможност, може да има бюрократични забавяния и потенциална липса на съдействие от страна на държавата на произход. От решаващо значение е да се проявява предпазливост в случаите, свързани с молби за убежище, за да се гарантира, че чувствителната информация се обработва изключително внимателно, като се избягват всякакви действия, които биха могли да компрометират безопасността или закрилата на лицето, търсещо убежище. Да бъде внимателно обмислено.

Методи	Кой участва (в т.ч. недържавни субекти)	„За“	„Против“
Участие на социалните служби в държавата на произход	Правителствени социални служби, НПО, МПО, местни общностни организации.	Може да даде културен контекст; съдейства за дългосрочното събиране на семейството.	Предизвикателства с координацията и различното качество на услугите в зависимост от местните ресурси; потенциални рискове за детето или семейството; необходимо е внимателно обмисляне, за да се гарантира, че ангажирането на тези услуги не излага неволно детето или семейството на допълнителни вреди, особено в случаи, свързани с опасения във връзка с убежището или закрилата. Да бъде внимателно обмислено.

Методи	Кой участва (в т.ч. недържавни субекти)	„За“	„Против“
Участие на Международната социална служба/МПО/ НПО	ВКБООН, МОМ, Червения кръст, „Спасете децата“, други хуманитарни организации.	Достъп до специализиран експертен опит и световни мрежи; цялостен подход към събирането на семейството. Координацията между множество организации може да съдейства за новаторски решения.	Времето за отговор може да е продължително поради участието на множество организации, което може потенциално да забави усилията за събиране на семейството. Освен това съществува риск от повторно превръщане в жертва, тъй като тези организации могат да разчитат на информация, събрана пряко от детето и/или членовете на семейството. Също така строгото придържане към хуманитарните им мисии може да ограничи количеството информация, която са склонни да предоставят на органите, тъй като основната им роля е да действат от името на семейството в процеса на издирване.

Методи	Кой участва (в т.ч. недържавни субекти)	„За“	„Против“
Участие на религиозни организации	Църкви, джамии, храмове, религиозни НПО.	Ползват се с доверие в общностите; могат бързо да мобилизират подкрепа на местно равнище; може да имат достъп до местни регистри и мрежи.	Може да имат ограничени ресурси и експертен опит за справяне със сложни или чувствителни случаи, особено такива, свързани със закрила на дете или травми; потенциални рискове, ако предубеждения, основани на религиозна принадлежност, засягат безпристрастността или приобщаващия характер на подкрепата, което би могло да засегне безопасността и благосъстоянието на уязвими лица. Да бъде внимателно обмислено.
Онлайн платформи	Платформи на социалните медии, специализирани уебсайтове за издирване на семейството.	Широкообхватни и дават възможност за бързо разпространение на информация и връзка през границите; достъп до тях може да се осъществява навсякъде по света и предоставят по-широки възможности за търсене.	Опасенията, свързани с неприкосновеността и сигурността, са от решаващо значение, особено когато се обработва чувствителна информация, което би могло да застраши безопасността на физическите лица, ако не бъдат защитени по подходящ начин; различията в достъпа до технологии или интернет може да изключат някои уязвими лица, като ограничат способността им да участват в процеса за издирване и потенциално ги оставят без необходимата защита. Да бъде внимателно обмислено.

Методи	Кой участва (в т.ч. недържавни субекти)	„За“	„Против“
Доставчици на технологии	Дружества, предлагащи технологични решения като бази данни, лицево разпознаване и инструменти за комуникация.	Предлагат иновативни инструменти, които повишават ефективността на търсенето, като например бази данни и лицево разпознаване; могат да предоставят сигурни и мащабируеми решения.	Високите разходи и ресурси, които са необходими могат да ограничат достъпа до ключови технологии, особено в условия с недостатъчни ресурси, където уязвимите лица могат да останат без необходимата подкрепа; технологиите може също така да не успеят да отговорят изцяло на изискванията за цялостна безопасност и благосъстояние на засегнатите лица. Да бъде внимателно обмислено.
Лидери в общността	Местни по-възрастни хора, племенни водачи, селски първенци, уважавани личности в общността.	Задълбочено разбиране на местния контекст и културната динамика; уважаваните личности могат да улеснят доверието и сътрудничеството.	Съществува риск от частичност или пристрастност, особено в засегнати от конфликти зони, което би могло да компрометира добросъвестността и безопасността на предоставената подкрепа; тяхното включване може да е ограничено до конкретни райони или групи. Да бъде внимателно обмислено.

Приложение I. Правна уредба — акцент върху правата на детето

Някои деца преминават границите без грижите на отговарящ за тях възрастен или може да останат непридружени след влизане на територията на ЕС или преди това. Рисквете да се загубят и отделят от семейство са големи. Разделянето на семейството може да стане случайно, например в ситуации на криза или ограничения на свободата на движение. Оставянето на децата сами може също така да е защитна мярка и мярка за справяне, предприемана от родители и/или деца, когато положението става животозастрашаващо и ресурсите са изчерпани.

Поради присъщата им уязвимост децата, пътуващи самостоятелно през неизвестни държави, са изложени на по-висок риск от насилие и малтретиране. В някои случаи други фактори биха могли допълнително да увеличат тяхната уязвимост, тъй като детето може да е без документи, без гражданство или да се нуждае от международна закрила.

Стратегията на ЕС за правата на детето ⁽¹²⁵⁾ има за цел да затвърди пълния ангажимент на ЕС — както е заложено в Договора от Лисабон ⁽¹²⁶⁾ и Хартата — за насърчаване, защита и упражняване на правата на детето във всички съответни политики и действия на ЕС.

Този ангажимент се подсилва от различни инструменти, включително подробно изброените по-долу.

Европейска гаранция за децата ⁽¹²⁷⁾. Тази инициатива гарантира, че децата в нужда имат достъп до основни услуги като медицински грижи, образование, грижи за деца и жилищно настаняване.

Съобщение на Комисията относно децата мигранти (COM/2017/211) ⁽¹²⁸⁾. Това съобщение е насочено към специфичните потребности на децата мигранти, като се поставя акцент върху нуждата им от закрила и интеграция.

План за действие относно интеграцията и приобщаването за периода 2021—2027 г. (COM/2020/758) ⁽¹²⁹⁾. В този план се очертават мерки в подкрепа на интеграцията и приобщаването на мигрантите и нуждаещите се от международна закрила, включително децата, в обществата на ЕС.

Тези рамки изпълняват функцията на колективна защита на правата и благосъстоянието на децата, като гарантират, че техните специфични потребности са удовлетворени и че те са защитени през цялото им пътуване и при пристигането им в ЕС.

⁽¹²⁵⁾ Европейска комисия: Стратегия на ЕС за правата на детето, 24 март 2021 г., посетено на 22 януари 2024 г., https://commission.europa.eu/document/86b296ab-95ee-4139-aad3-d7016e096195_en.

⁽¹²⁶⁾ Договор от Лисабон за изменение на Договора за Европейския съюз и на Договора за създаване на Европейската общност, подписан в Лисабон на 13 декември 2007 г., <https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/lis/sign>

⁽¹²⁷⁾ Европейска комисия: Европейска гаранция за децата, 24 март 2021 г., <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1428&langId=en>

⁽¹²⁸⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент и до Съвета „Закрилата на децата мигранти“, COM (2017) 211 final, 12 април 2017 г., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:52017DC0211>

⁽¹²⁹⁾ Европейско съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, „План за действие относно интеграцията и приобщаването за периода 2021 — 2027 г.“, COM(2020) 758 final, 24 ноември 2020 г., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0758>.

Хартата гарантира, че децата имат право на закрила и необходимите грижи за тяхното благосъстояние. Тя също така гарантира, че децата имат право свободно да изразяват мнението си по въпроси, които ги засягат, като мнението им се взема надлежно предвид в зависимост от тяхната възраст и зрялост. Освен това в член 7 от Хартата се подчертава значението на зачитането на семейния живот — основен принцип, от който се ръководят усилията за събиране на семейството. Този ангажимент за гарантиране на целостта на семейството и правата на детето заема централно място в политиките на ЕС, като гарантира, че във всички действия се отдава приоритет на висшия интерес на детето и се отстоява неприкосновеността на семейния живот.

Принципът на висшия интерес на детето, залегнал в КПД ⁽¹³⁰⁾, е затвърден в Хартата, където се посочва, че във всички действия, свързани с деца, независимо дали са предприети от публични органи или частни организации, висшият интерес на детето трябва да бъде първостепенно съображение.

Както се признава в преамбюла на КПД, семейството е „основна клетка на обществото и естествена среда за израстването и благосъстоянието на всичките му членове и особено на децата“ ⁽¹³¹⁾, и следва да бъде защитено и подпомагано. Принципът на целостта на семейството, признат допълнително в Европейската конвенция за правата на човека (член 8), следва да се взема предвид при оценката на висшия интерес на детето. В съответствие с член 24, параграф 3 от Хартата единството на семейството е част от тази оценка, заедно с благосъстоянието и развитието на ненавършилия пълнолетие, съображенията за безопасност и сигурност и мнението на ненавършилия пълнолетие в съответствие с неговата възраст и зрялост.

В допълнение към висшия интерес на детето, в специфичния контекст на издирване на семейството, при разглеждането на възможността за издирване на семейството се включват и няколко други права, залегнали в КПД.

- Право на **име, националност и родителски грижи** ⁽¹³²⁾.

*1. Детето следва да бъде регистрирано незабавно след раждането му и от рождение има право на име, правото да придобие гражданство и доколкото е възможно, **правото да познава и да бъде отглеждано** от своите родители.*

- Правото на **запазване на самоличността, включително на гражданството, името и семейните връзки** ⁽¹³³⁾. Самоличността на детето включва половата идентичност, сексуалната ориентация, религията, убежденията, културната идентичност, личността и правото на достъп до информация за биологичното му семейство в съответствие с правната уредба на съответната държава.

⁽¹³⁰⁾ hUNОбщо събрание, Конвенция за правата на детето, 20 ноември 1989 г., Резолюция 44/25 на Общото събрание, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child>

⁽¹³¹⁾ Общо събрание на ООН, [Конвенция за правата на детето](#), 20 ноември 1989 г., Организация на обединените нации, Сборник договори, т. 1577, Преамбюл, стр 1.

⁽¹³²⁾ Член 7 от КПД.

⁽¹³³⁾ Член 8 от КПД.

- Правото на **запазване на семейната среда и поддържане на лични отношения** и пряк контакт с родителите на детето ⁽¹³⁴⁾. Член 9 от КПД гласи:

1. [...] детето да не бъде разделяно от родителите си против тяхната воля, освен когато компетентните власти решат в съответствие с приложимите закони и процедури и при възможност за съдебен преглед, че такова разделяне е необходимо за висшите интереси на детето.

[...]

3. Държавите — страни по Конвенцията, зачитат правото на детето, което е отделено от единия или от двамата си родители, да поддържа лични отношения и пряк контакт с двамата си родители редовно освен ако това противоречи на висшите интереси на детето.

- Правото на **събиране на семейството** е уредено в член 10 от КПД:

1. [...] молба от дете или от неговите родители да влязат или да напуснат една държава — страна по конвенцията, с цел събиране на семейство се разглежда по положителен, хуманен и експедитивен начин. Държавите — страни по конвенцията, освен това осигуряват представянето на такава молба да не води до неблагоприятни последици за нейните автори и за членовете на техните семейства.

2. Детето, чиито родители живеят в различни държави, има право да поддържа лични отношения и преки контакти с двамата си родители редовно освен при изключителни обстоятелства. [...]

Освен това в член 22 от КПД е предвидено, че:

2. [...] Държавите — страни по Конвенцията, подкрепят, ... усилията ... да защитават и подпомагат това дете и да издирят родителите или други членове на семейството на всяко дете бежанец с цел да получат информация, необходима за събирането му с членовете на неговото семейство.

По отношение на децата бежанци, в член 10, параграф 3 от Директива 2003/86/ЕО на Съвета (Директива относно правото на събиране на семейството) ⁽¹³⁵⁾ се предвижда, че държавите членки:

(а) разрешават влизането и пребиваването с цел събиране на семейството на негови родственици от първа степен по пряка възходяща линия, без да се прилагат изискванията на член 4, параграф 2, буква а);

(б) могат да разрешат влизането и пребиваването с цел събиране на семейството на неговия законен настойник или всеки друг член на семейството, когато бежанецът няма родственици по пряка възходяща линия или такива родственици не могат да бъдат издирени.

- Зачитане на **възгледите на детето** ⁽¹³⁶⁾. Всички деца имат право да изразяват свободно своите възгледи. Мненията на детето трябва да се вземат предвид по всички въпроси, които го засягат, в съответствие с неговата възраст и зрялост. За

⁽¹³⁴⁾ Подобно съдържание може да бъде намерено и в член 24, т. 3 от Хартата.

⁽¹³⁵⁾ [Директива 2003/86/ЕО на Съвета](#) от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството (ОВ L 251, 3.10.2003 г.)

⁽¹³⁶⁾ Член 12 от КПД; подобна разпоредба се съдържа в член 24, т. 1 от Хартата.

тази цел на детето е предоставена по-специално възможност да бъде изслушвано при всякакви съдебни и административни процедури, които го засягат.

- Защитата срещу намеса в **личния живот, семейството, дома и кореспонденцията** ⁽¹³⁷⁾. Това право защитава личния живот на децата срещу произволна намеса от страна на публични органи и частни организации, например медии. Тази защита обхваща четири различни сфери: личния живот, семейството, дома и кореспонденцията.
- Специална помощ и закрила на **деца, които са временно или постоянно лишени от семейната си среда**, е предвидена в член 20 от КПД:
 1. *Дете, което е лишено временно или постоянно от неговата семейна среда или на което с оглед на неговите висши интереси не може да бъде разрешено да остане в тази среда, има право на специална закрила и помощ, оказвана от държавата.*
 2. *Държавите — страни по Конвенцията, в съответствие със своето национално законодателство осигуряват алтернативни грижи за това дете.*
- **Закрила и хуманитарна помощ** за деца бежанци или търсещи убежище, когато кандидатстват за **статут на бежанец** или им се предоставя статут на бежанец, **както и правото да издирят членове на семейството си, за да получат необходимата информация за събиране със семейството** ⁽¹³⁸⁾.

Специално когато става въпрос за деца бежанци, КПД ⁽¹³⁹⁾ признава не само правото на децата да получат подходяща закрила и хуманитарна помощ, но и правото да издирят родителите си или други членове на семейството. Също така се признава правото на детето да получи същата закрила както всяко друго дете, постоянно или временно лишено от неговата семейна среда. Това право, като крайъгълен камък на процеса на издирване на семейството за непридружени деца, нуждаещи се от международна закрила, беше широко признато в достиженията на правото на ЕС в областта на убежището.

В съответствие с ангажимента на ЕС за защита на правата на децата, в Пакта са включени посочените по-горе правни инструменти като **стратегията на ЕС за правата на детето** и нейната неразделна част — **Европейската гаранция за децата, съобщението на Комисията относно децата мигранти и Планът за действие относно интеграцията и приобщаването за периода 2021—2027 г.** Тези инструменти гарантират, че висшите интереси на децата се вземат предвид във всички действия, като засилват защитата и грижите, необходими за тяхното благосъстояние, както е посочено в член 24 от Хартата.

⁽¹³⁷⁾ Член 16 от КПД.

⁽¹³⁸⁾ Член 22 от КПД.

⁽¹³⁹⁾ Член 22 от КПД.

Служба за публикации
на Европейския съюз

